

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ
OBOR: DĚJINY VÝTVARNÝCH UMĚNÍ

**Architektura a urbanismus města Vsetína v letech
1945-1989**

Bakalářská diplomová práce

Šimčíková Michaela

Vedoucí diplomové práce: prof. PhDr. Rostislav Švácha, CSc.

Olomouc 2017

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně za použití uvedených pramenů a literatury.

V.....dne.....

Podpis.....

Poděkování

Především bych chtěla poděkovat Prof. PhDr. Rostislavu Šváchovi, CSc. za vedení mé bakalářské práce, za cenné rady a také za trpělivost a ochotu.

Dále děkuji všem odborným pracovníkům na příslušných pracovištích, kteří mi umožnili přístup k veškerým důležitým materiálům, které jsem k této práci potřebovala a také všem ostatním lidem, kteří mi ochotně pomohli k dohledání dalších podstatných informací.

Obsah

<u>1. Úvod</u>	5
<u>2. Historie Vsetína</u>	6
<u>3. Vývoj města po roce 1900</u>	12
<u>4. Poválečná výstavba a období první dvouletky</u>	14
<u>5. Padesátá léta</u>	16
<u>6. Šedesátá léta</u>	18
<u>7. Sedmdesátá léta</u>	18
<u>8. Osmdesátá léta a závěr socialistické výstavby</u>	20
<u>9. Vybrané stavby</u>	21
Hvězdárna Vsetín	21
Jesle a mateřská škola	22
Městské Lázně	23
Průmyslová škola strojnická	24
Hotel Vsacan	26
Věžový dům u nádraží – „Věžák“	27
Hřbitov a smuteční obřadní síň	29
Víceúčelová budova na Svárově	31
Lidové spotřební družstvo Jednota	33
Poliklinika Vsetín	34
Kulturní dům	35
<u>10. Závěr</u>	37
<u>11. Literatura a prameny</u>	38
<u>12. Fondy archivu, stavebního úřadu</u>	39
<u>13. Summary</u>	41
<u>14. Seznam obrazové přílohy</u>	42
<u>15. Obrazová příloha</u>	44

1. Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá architekturou města Vsetína od konce druhé světové války do sametové revoluce.

Poválečné období se výrazně zapsalo do historie architektury celého Československa. Důsledkem války byly nejen vysoké ztráty na životech občanů, ale i na zničení jejich okolí, čímž rozumíme nejen záležitost bydlení, ale i veřejných budov. Bylo proto nutné začít s opravami polorozpadlých staveb a také s novým budováním jak bytových jednotek či komplexů, tak nebytových prostor, a to urgentně a relativně levně.

S tímto má co do činění také nárůst průmyslu ve městě Vsetíně. Bylo proto zapotřebí ubytovat nově příchozí pracovníky, kteří za obživou přicházeli i z dalekého okolí, například z Brna. Díky tomuto nárůstu obyvatelstva se začalo s výstavbou sídlišť v bezprostřední blízkosti centra tehdejšího městečka. Toto ovšem nebyla záležitost několika let, nýbrž celých desetiletí.

Se zvětšením Vsetína se nabízí další zásadní přeměna města. Stavby školských, kulturních, restauračních, sportovních, zdravotnických a dalších zařízení se nezvratně vepsaly do nového vzhledu Vsetína. Stále vzrůstající průmysl finančně velmi výrazně pomohl k realizaci mnoha staveb ve městě.

Většina staveb z období 1945 – 1989 je ve Vsetíně k vidění dodnes a zastává jakousi funkci panoptika soudobé architektury ČSSR.

Jelikož rozsah bakalářské práce neumožňuje detailní zpracování problematiky vytyčeného tématu, zabývá se tato práce hlavními stavebními počiny z období socialismu.

První část této práce se zaměřuje na historii Vsetína, která udává přehled od vzniku města až po současnost. Dále se zabývá poválečnou výstavbou bytových prostor. Největší část soustřeďuje tato práce na téma takzvaných soliterních budov.

Tato práce vychází z nashromážděných materiálů ze Státního okresního archivu ve Vsetíně, včetně článků z poválečného místního tisku, dále z dokumentů městského stavebního úřadu a také přímo od majitelů, či správců budov některých popisovaných objektů.

2. Historie Vsetína

Město Vsetín se nachází ve Zlínském kraji na Valašsku a leží v údolí Vsetínské řeky Bečvy a jejích přítoků mezi Vsetínskými, Hostýnskými a Vizovickými vrchy. Skládá se ze tří katastrálních území – Vsetín (včetně části Semetín), Jasenka a Rokytnice.

Ve starších latinských pramenech se objevuje název města jako *Setteinz* či *Wssetin*.¹

První z nich – a také jako první zmínka o Vsetíně v celé historii – pochází z listiny Voka I. z Kravař z roku 1308, kde je *Setteinz* označováno za malé městečko - „*oppidum Setteinz cum castro Vreuntspergk et omnia bona ibidem*“. ² Vok zde uvádí, že toto místo s kostelem, mlýnem a i s hradem *Freundsberkem* přijal do nájmu na 31 let od řádu templářských rytířů. Již v této době mělo maličké městečko čtvercové náměstí, domovní parcely a pravidelně vyměřený půdorys, což bylo typické pro tehdejší trhové osady, které byly zakládány ve třináctém století. Uprostřed náměstí stála tvrz – dnešní zámek.

Přelom 13. a 14. století přináší takzvanou „velkou kolonizaci“, přičemž na pravém břehu vsetínské Bečvy nastává osídlování novými osadníky z východního Slovenska a jiných národností. Tito zde začali zakládat osady podle magdeburského práva, pást kozy, posléze ovce a postupně se pustili do přeměňování původní hornaté a zalesněné krajiny v pastviny a ornou půdu.

Druhý název *Wssetin* se objevuje až v roce 1396, kdy umírá Vokův syn, Ješek z Kravař. Ješek měl městečko v državě od roku 1327 a k němu získal i hrady *Helfenštejn* a *Starý Jičín* a také statek *Rožnov*. Z téhož roku je také známo, že Vsetín

¹ Ladislav Baletka, *Okres Vsetín, Místopis – Vsetín*, Valašské Meziříčí, Brno, Vsetín 2002, s 889.

² Za hrad *Freundsberg* považujeme tvrz na hřbetu *Klenov*, který je situován nad východním břehem přehradní nádrže *Bystřička*. Tvrz lze spojit s aktivitou templářského řádu, který ovšem roku 1312 zanikl a hrad tak nebyl dokončen podle původního záměru. Stavba měla podobu dřevěné věže.

ležel na severojižní obchodní cestě, vedoucí „z Polska přes Nový Jičín, přes Krásno, přes Valašské Meziříčí a přes Vsetín do Uher“.³

Po Ješkovi z Kravař se panství většinou dědilo (Vok IV., Lacek II. – ti byli ale nezletilí, a proto se o panství staral jejich strýc Lacek I. z Kravař). Následoval Jan VI. Jičínský z Kravař a držel panství až do své smrti v roce 1434. Poté se ale jeho rozsáhlé majetky rozpadly a Vsetín se dostává do držení Ctiborovi z Cimburka a na Křídle. Když v roce 1437 umírá, panství je vdovou po Ctiborovi Kunky z Michalovic prodáno Vokovi ze Sovince, který měl v držení i Valašské Meziříčí. V této době je již městečko více osídleno. Má celkem 37 usedlostí. Lidé si začali stavět domy ve strmém svahu nad Bečvou, které lemovaly tehdejší, již výše zmíněné, náměstíčko – dnes Horní náměstí.

Díky majetkové výměně získal Vsetín Jan z Messenpecku, který byl ale zadlužen. Proto dává panství do zástavy Zikmundovi z Bítova. V polovině 15. století ale získává majetek zpět.⁴ Jeho aktiva se ale co nevidět proměnily zpět v pasiva a o Vsetín i další majetky přichází v roce 1464. Z tohoto roku se také poprvé dozvídáme o vsetínském tvrzi, která ovšem nebyla sídlem šlechty. To bylo v Rožnově.

Poté si na panství dělá nárok vícero věřitelů – Václav z Doloplaz a ze Vsetína, Mikuláš z Landštejna a pak i jeho syn Jiří z Landštejna. Jako právoplatná majitelka je ale Kunka – dcera Jana Jičínského z Cimburka, provdaná za Petra, hraběte ze Sv. Jiří a z Pezinku.

Ani hrabě Petr ale nebyl vlastníkem panství dlouho, jelikož i on se dostal do tíživé finanční situace, kterou vyřešil prodejem majetku (Vsetín i Rožnov) bratrům Janovi, Smilovi, Zikmundovi, Vilémovi a Jindřichovi Kunům z Kunštátu. Prodej se uskutečnil v roce 1502. Z tohoto období máme první jistý písemný doklad o Vsetíně a jeho připojených částech v okolí. Je tím zápis převodu majetku v zemských deskách z roku 1505. Je tam poprvé uveden celý rozsah panství: „*tvrz Vsetín a městečko týmž jménem jmenované s mýtem, s dvorem, městečko Pržno a tyto vsi: Hovězí, Jablůnka, Rouždčka, Hoščálková, Jesenka, Dolní Rokytnice, Johanová, Liptál, Kateřinice, Ústí, Vyší Rokytnice, Ratiboř, Seninka a vsi pusté tyto: Bobrek, Huslná, Těškovice, Mikulková, Semetín, Ščrkov, Dvorce – ty k zboží vsetínskému dědičně příslušející*“.⁵

Začátkem 16. století proběhla další kolonizace, tentokrát takzvaná „paseková“. Z východního Slovenska začali přicházet svobodní pastevcí – Valaši - i se svými stády a

³ Dalibor Janiš – Radim Vrla, *Vsetínský zámek v proměnách času*, Vsetín 2013, s. 8.

⁴ Dochována listina z 19. prosince 1459.

⁵ Dalibor Janiš – Radim Vrla, *Vsetínský zámek v proměnách času*, Vsetín 2013, s. 11.

osidlovali kopce v okolí Vsetína. Vrchnost je vítala s vidinou zvětšení důchodů. Navíc jim pastýři začali obhospodařovat pusté, pro panství tehdy neužitečné, plochy. Jelikož si s sebou Valaši přinesli své zvyky a způsoby hospodářství, obohatili tím i život původních obyvatel. Proto se toto území později začalo označovat jako Valašsko.⁶

Po první čtvrtině 16. století prodal Jan Kuna z Kunštátu panství Jaroslavovi a Janovi ze Šelmberka a z Kosti. Ti prodali majetek Janu z Pernštejna v roce 1533 a následovalo oddělení Vsetína od Rožnova, a tudíž přenesení šlechtického sídla do tvrze na Vsetíně. To už ale panství získali Jan a Přemek z Landeka (sirotci po Zikmundu Nekešovi z Landeka). Jelikož byli nezletilí, jednali za ně jejich poručníci a děd Přemek z Víckova, díky kterému připojili ke Vsetínu i panství Lukov a Bystřici pod Hostýnem. Po jejich smrti ale přišel rozpad majetku a Vsetín spadá do rukou Zikmundovi Nekešovi, který pro městečko získává privilegium Rudolfa II. z 26. října 1584.⁷ Ten měl ve Vsetíně co do činění s architektonickými úpravami tehdejší tvrze, kterou si nechal přestavět na svou rezidenci – první podoba zámku.

Po jeho smrti dědí panství jeho dcera Lukrécie Nekšovna z Landeka, která se po smrti jejího prvního manžela Arkleba z Víckova znova provdala v roce 1609 za Albrechta Václava Eusebia z Valdštejna a na Heřmanicích. Oba osvobodili v roce 1613 lid od většiny robot. Na úkor toho ale počali rekatolizovat kraj přísnými jezuitskými misiemi.

V roce 1618, 4 roky po Lukrécieině smrti, získal Vsetín Albrecht z Valdštejna, ale opět ne na dlouho. Jelikož právě probíhalo takzvané druhé české stavovské povstání a sám Albrecht byl nakloněn svému císaři, dostal se do sporů s poddanými a zámek moravští stavové zkonfiskovali. Albrecht z Valdštejna byl vypovězen ze země.⁸

Ovšem po bitvě na Bílé Hoře se stavové zasadili za to, že je konfiskace neplatná a majetek zůstal i nadále Albrechtovi. Kvůli častým následujícím bojům se ale přesto rozhodl Vsetína zbavit a prodal jej Zdeňku Žampachovi z Potštejna a na Hodoníně.⁹

Dalším důležitým časovým mezníkem je datum 20. srpen 1627, kdy bylo město vypáleno trestnou expedicí císařských oddílů, která zasáhla proti povstalcům. Po této události již neměl Zdeněk Žampach zájem takto zničené panství vlastnit a rozhodl se jej v roce 1634 prodat ostříhomskému arcibiskupovi, kardinálu Petru Pázmányimu z Panaszu. Tímto získali Vsetín Uhři na dlouhých 200 let. Petr Pázmány si ale také

⁶ Richard Pavlík, *Vsetín v minulosti*, Monografie „Vsetín“, Vsetín 1946, s. 20.

⁷ Dalibor Janiš – Radim Vrla, *Vsetínský zámek v proměnách času*, Vsetín 2013, s. 13.

⁸ Dalibor Janiš – Radim Vrla, *Vsetínský zámek v proměnách času*, Vsetín 2013, s. 16.

⁹ *Ibidem*.

nedokázal k poddaným najít cestu, protože vznikaly časté spory. Proto pokračuje ve vlastnictví vsetínského panství jeho synovec Mikuláš Pázmány z Panaszu. Za jeho vlády se město začalo rozrůstat i na levý břeh řeky Bečvy. Kdysi zde bývaly pastviny, ale v 15. století byl postaven panský mlýn s takzvaným „lapačem“ pro lovení ryb (proto se dnes jmenuje kus Vsetínské části Ohrada „Na Lapači“).¹⁰ K mlýnu se přistěhovalo pár osadníků a také utečenci z Valašského Meziříčí, kteří přehali před náboženským útlakem. Návrat uprchlíků musela složitě řešit Kunhuta ze Žerotína až u zemského hejtmana. Mikuláš Pázmány udělil novému Dolnímu městu v roce 1647 částečnou samosprávu, ani tentokrát se situace neobešla bez násilí a trestná expedice znovu zasáhla.

Navíc roku 1642 obsadili Vsetín Švédové. K těm se přidali i místní odbojáři, kteří stále vystupovali proti císaři. Tato řež ovšem skončila na přelomu ledna a února v roce 1644 velmi tragicky – umučeno a popraveno bylo na dvě stě Valachů. Obyvatel tedy zůstala jen hrstka a tu chtěl Mikuláš ovládnout. Když se ale roku 1648 znovu na Vsetínsku objevili Švédové, posbíral zbytek obyvatelstva všechny své síly a vytrval po boku severanů až do konce války.¹¹

Vsetín ale neměl moc pozitivní vyhlídky. V roce 1663 napadli město Turci a hodně jej poničili.

Poté se stal vlastníkem maďarský šlechtic Jiří Illésházy z Illésházy, kterému náleželo také uherské panství Trenčín a Likava. Ten povolal na Vsetín italské stavitele v čele s architektem Alexandrem Cavandem a začal se stavebními úpravami Vsetínského zámku a blízkého okolí. Nedaleké usedlosti, které tvořily jižní část náměstí, byly zbourány.¹²

Jiří dále podporoval samosprávu Dolního města do takové míry, že se málem stalo samostatnou obcí. Dokonce bylo Dolní město označováno za Nové město nebo i za Neovsetín.¹³

V Dolním městě se rozvíjelo hlavně řemeslo, kdežto v Horním městě byli pouze rolníci. Díky řemeslu se Dolní město rozvíjelo daleko rychleji.

Tohle samozřejmě Horní město neuznávalo, jelikož vlastnilo všechny důležité úřady a pokládalo Dolní město za pouhé Vsetínské předměstí. Proto byly v této době velmi časté neshody obou „měst“. Jako vzpomínka na tyto spory nám slouží dnešní

¹⁰ Richard Pavlík, *Vsetín v minulosti*, Monografie „Vsetín“ Vsetín 1946, s. 22.

¹¹ Richard Pavlík, *Vsetín v minulosti*, Monografie „Vsetín“, Vsetín 1946, s. 21.

¹² Dalibor Janiš – Radim Vrla, *Vsetínský zámek v proměnách času*, Vsetín 2013, s. 23.

¹³ Richard Pavlík, *Vsetín v minulosti*, Monografie „Vsetín“ Vsetín 1946, s. 22.

název části Dolního města Svárov (dnes na Svárově stojí městský úřad, Dům Kultury či Obchodní dům Jednota).¹⁴

Roku 1683 bylo město znova vypáleno. Tentokrát uherskými povstalci Tökölyho. Díky tomu byl zcela zničen dřevěný farní kostel Nanebevzetí Panny Marie. O šest let později Jiří Illésházy sepsal darovací listinu, díky které dal povolení k přestavbě Vsetínského zámku na nový kostel.¹⁵

Po smrti Jiřího v roce 1689 nabyl panství jeho příbuzný, hrabě Mikuláš Illésházy, který získal některé již dříve odprodané statky a tím panství zvětšil. Začal také budovat opevnění zámku, které ale nestihl dokončit. Jelikož se odmítl připojit k povstání uherského knížete Františka II. Rákócziho, bylo město znovu obsazeno, vydrancováno a následně opětovně vypáleno i se zámkem.

Další nájezd a vypálení zažili vsetíňané v roce 1708 uhry. Tentokrát přišlo na zmar na tisíc valašských životů. Zámek lehl popelem, zůstaly jen necelé obvodové zdi.

O 5 let později zavládl na Vsetíně mor, který trval až do roku 1715. Dlouho se z těchto posledních událostí město zotavovalo.¹⁶

Když Mikuláš roku 1723 zemřel, zdědil panství jeho syn Josef Illésházy. Ten zvelebil zámek tak, že v této podobě zůstal dalších takřka sto let. Po Josefově smrti se v roce 1766 stává majitelem celého panství jeho syn Jan Křtitel, po kterém ve městě stojí dodnes spousta barokních soch a křížů. Jan měl se Vsetínem navíc jistý stavební záměr a to, že zboří původní kostel a postaví zcela nový katolický kostel.¹⁷

Roku 1780 projížděl městem císař Josef II. a obdržel petice od místních pobouřených evangelíků. Rok poté, po vydání tolerančního patentu, Jan Křtitel lidu ustoupil, a proto tedy z plánu postavit nový kostel sešlo. V roce 1777 byl původní kostel pouze zrekonstruován.¹⁸

Od roku 1752 už také na Vsetíně neplatí hrdelní právo.¹⁹

Následujícím majitelem panství se stal Štěpán hrabě Illésházy, který byl synem Jana Křtitele. Ten skonal v roce 1799. Éra rodu Illésházy zde končí. Vlastnili panství necelých 180 let po čtyři generace a velmi ovlivnili vývoj Vsetína.²⁰

V roce 1822 poškodil město další požár. Bohužel i v roce následujícím.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Richard Pavlík, *Vsetín v minulosti*, Monografie „Vsetín“, Vsetín 1946, s. 21.

¹⁶ Richard Pavlík, *Vsetín v minulosti*, Monografie „Vsetín“, Vsetín 1946, s. 21.

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ Dalibor Janiš –Radim Vrla, *Vsetínský zámek v proměnách času*, Vsetín 2013, s. 28.

¹⁹ Richard Pavlík, *Vsetín v minulosti*, Monografie „Vsetín“, Vsetín 1946, s. 22.

²⁰ Richard Pavlík, *Vsetín v minulosti*, Monografie „Vsetín“, Vsetín 1946, s. 21.

Novým vlastníkem vsetínského panství se v roce 1831 stal bratislavský šlechtic Josef z Wachtlerů. Ten se také rozhodl, že přestaví město k obrazu svému. Rozhodl se zrušit cestu mezi zámek a kostelem a i část původního náměstí ve prospěch zámecké zahrady, která je z velké části zachována dodnes a sahá od jižního křídla zámku až ke břehu vsetínské Bečvy. Dále v letech 1833 – 1835 přestavěl zámek do dnešní podoby. Zřídil také Dolní náměstí v Dolním městě a 1850 se po mnoha sporech spojilo Horní i Dolní město v jedno – Vsetín. Díky tomu již město čítá 3.500 obyvatel a kvůli novému obecnímu zřízení nastupuje do funkce první starosta města Jan Raušer se svým třicetičlenným výborem. Lid byl spokojený a změnu politiky ve městě vítal.²¹

Josef z Wachterlů měl velmi podnikavého ducha. Založil společnost pro prodej dřeva, díky které se Vsetín stává velkostatkem. Následoval cukrovar, který byl ale záhy zrušen. Josef žil velmi bohémský život a to jej dostalo do velkých finančních potíží, které byly v rozporu nejen s vedením města, ale často se dostával do křížku i s poddanými. Josef vlastnil zámek až do roku 1857. Pak jej musel prodat. Koupili ho Jean François Catteaux-Wattel a Filip Josef Eduard de Saint Hubert – belgičtí podnikatelé, kteří v Belgii založili akciovou společnost „Société civile de Wsetin à Bruxelles“. Tato firma začala ve velkém drancovat lesní bohatství. Dřevo bylo plaveno po Bečvě i potocích. Díky Belgičanům získal část akcií i vídeňský podnikatel Michael Thonet. Ten se svým bratrem založil ve Vsetíně firmu na ohýbaný nábytek. Díky vsetínským lesům měli dostatek suroviny k výrobě. 1. ledna 1890 se stali Thonetové výhradními vlastníky vsetínského zámku, když jej od Belgičanů odkoupili.²² Poslední majitelkou zámku se stala v roce 1938 Marie Baťová – vdova po zlínském podnikateli Tomáši Baťovi. Tímto se zámek vrátil do českého držení. Dnes je zřizovatelem vsetínského zámku Zlínský kraj a sídlí v něm příspěvková organizace Muzeum regionu Valašsko.

Na přelomu 19. a 20. století zažil Vsetín obrovský průmyslový rozvoj. Nejen díky již zmíněné firmě Thonet, ale i díky sklárnám, které zde byly založeny už v roce 1868, sirkárně, parní pile, výrobně nožů nebo také konkurenční firmě na ohýbaný nábytek Jacoba a Josefa Kohna. Jak si lze domyslet, všechny tyto odvětví průmyslu spojuje jediné – dřevo, kterého bylo, a zatím stále je, na Valašsku dostatek. Jelikož se průmyslu obrovsky dařilo, žilo si město takzvaně samo pro sebe. Nepotřebovalo

²¹ Karel Krčmář – Jaroslav Klvač, *O správě města Vsetína*, Monografie „Vsetín“, Vsetín 1946, s. 44.

²² Richard Pavlík, *Vsetín v minulosti*, Monografie „Vsetín“, Vsetín 1946, s. 20.

mohutnou finanční podporu státu. Občané byli klidní, spokojení a nevznikaly žádné nepokoje.²³

Díky průmyslové revoluci se tedy také postavila železniční trať. Opět se zvětšil nárůst populace. Lidé přicházeli do Vsetína za obživou. Proto se také začalo s výstavbou nemocnice, škol, elektrárny a dalších důležitých staveb.²⁴ Tyto inicioval zejména tehdejší starosta města Vsetína, Josef Černocký, spolu s architektem Michalem Urbánkem.

Michal Urbánek (29. 9. 1849 – 26. 3. 1923), rodák ze Vsetína, který studoval na reálkách v Novém Jičíně, Praze, Olomouci a následně stavební inženýrství v Brně. Odtud přišel zpět do Vsetína, kam v roce 1882 přestěhoval i svůj ateliér. Je mu připisáno mnoho Vsetínských budov, například novostavba evangelického kostela Dolního sboru, přestavba městských Maštalisek, školy Horního i Dolního města, přestavba evangelického kostela Horního sboru, kterou provedl s Dušanem Jurkovičem, a další.

Dušan Jurkovič pracoval v ateliéru Michala Urbánka ve Vsetíně šest let od roku 1889. Spolu připravili valašskou osadu (chalupy, salaš, křiváčkárna, hospoda a další) pro Národopisnou výstavu československou. Díky té se seznámil i s Mikolášem Alšem, který ve Vsetíně uplatnil svá sgrafita na budově Občanské záložny. Díky ocenění Jurkovičovy práce s Michalem Urbánkem dostal zakázku na projekty ubytoven pro Pustevny a Radhošť.

3. Vývoj města po roce 1900

Se vzrůstajícím průmyslem vzniklo i dělnické hnutí, které spolu se sociálně demokratickým vzdělávacím spolkem Pokrok, v roce 1900 vybuodovalo Vsetínský dělnický dům. Takových v té době nebylo na Moravě mnoho. V roce 1918 se vsetínští dělníci přidali k boji za socialistickou republiku. Roku 1920 proběhla pozemková reforma, což zapříčinilo zánik Vsetínského panství. V následujícím roce již ve městě vládla silná komunistická strana. Díky své politice snižovali komunisté stav nezaměstnanosti, získávali velkou část hlasů, a to i ve třicátých letech, která byla pro hospodářský vývoj velmi nepříznivá, díky narůstajícímu dopadu světové hospodářské krize. Ve vsetínských podnicích byla výroba velmi omezena a některé firmy tuto krizi

²³ Karel Krčmář – Jaroslav Klvač, *O správě města Vsetína*, Monografie „Vsetín“, Vsetín 1946, s. 44.

²⁴ Například z roku 1888 velmi důležitá, na tehdejší poměry velikostí ojedinělá, budova školy na Horním městě.

nepřekonal. Obě firmy na ohýbaný nábytek nejprve fúzovaly v Thonet Mundus a v roce 1932 byla výroba ve Vsetíně ukončena úplně, což pomohlo k nové vlně nezaměstnanosti. S blížící se hrozbou další války se ale naštěstí ve Vsetíně podařilo otevřít nový podnik – pobočný závod Čs. Zbrojovky Brno. Toto byl velmi významný krok k řešení nezaměstnanosti, ale hlavně k poválečnému rozvoji města. Na druhou stranu vznik Zbrojovky zapříčinil zánik dosavadních menších podniků, jako byla továrna na nože, továrna na výrobu skleněných perel a továrna na elektrické kabely.²⁵

Stavební aktivita na Vsetíně po první světové válce nabrala na intenzitě na konci dvacátých let. Mezi prvními byl realizován Lidový dům z let 1927 až 1928 od Arnošta Bretschneidera, který opožděně reaguje na prolínání moderního klasicismu a purismu. V purismu pokračuje sokolovna od Františka Krásného. Vyvrcholení tohoto směru završuje budova reálného gymnázia od Františka Vahaly. Za zmínku stojí také Juranova vila, která je situována severozápadně od centra. Vznikla jako vizitka stavitele Václava Jurana, kterého na Vsetíně lidé oslovovali Juráň. Proto lze tuto vilu dohledat také pod názvem Juráňova vila. Postavil ji v letech 1935 – 1940.²⁶ Je na ní dobře vidět, že stavitel znal budovu Bauhausu v Desavě, protože svou vilu vkusně ozdobil prosklenými plochami.

Mezi další architektonicky zajímavé stavby ze třicátých let patří například funkcionalistická budova obchodního a obytného domu Františka Rodingera [1] z let 1937 a 1938 od Ludvíka Hilgerta. V témže období vznikla také funkcionalistická stavba městské spořitelny s asymetrickým rozvrhem. Ta uzavírá historické Dolní náměstí a vyprojektoval ji Hilgert společně s Antonínem Tenzerem. Jednou z posledních veřejných staveb byla budova okresního soudu také od Ludvíka Hilgerta. Návrh vznikl již v roce 1937. Jedná se o výtvarně nenáročnou stavbu s prvky funkcionalismu. Stavba byla dokončena v roce 1941.²⁷

Součástí meziválečné výstavby byly také kolonie obytných domů. Jednalo se o čtyřschodišťové domy anebo domy s pavlačovými komunikacemi. Ty byly určeny pro doplnění bytového fondu spojeného se vznikem již zmíněné Zbrojovky v roce 1936. Tyto kolonie vznikaly i v prostoru bývalé panské zahrady. Zde se kolonie nazývala

²⁵ Ladislav Baletka – Zdeněk Šlajs, *Partyzánské město Vsetín, nositel řádu práce*, Vsetín 1987, s. 1.

²⁶ Pavel Zatloukal – Martin Strakoš – Pavel Šopák et al., *Česká republika – architektura XX. století. Díl I. Morava a Slezsko*, Praha 2005, s. 266.

²⁷ Martin Strakoš, *Architektura v letech 1850 – 2000*, in: Vladimír Nekuda – Jan Janák – Stanislav Houzar, *Okres Vsetín Rožnovsko – Valašskomeziříčsko – Vsetínsko*, Vsetín 2002, s. 521 - 525.

kolonií „Z“. Byla stavěna od 26. října 1937.²⁸ Další dělnická osada byla situována na dnešní území Trávníků, kde se nejprve přestavoval bývalý Thonetův závod na ubytovací zařízení. Proto také nesla označení „Thonet“. Roku 1940 se začíná s výstavbou pěti obytných domů.

4. května 1945 proběhlo ve Vsetíně lidové povstání, čímž se město dostalo do rukou 1. československého armádního sboru v SSSR a díky tomu bylo uchráněno před velkými ztrátami. Ne vše se ale podařilo zachránit. Vlakové nádraží a Zbrojovka byly nacisty velmi poničeny. To ale vyřešila rychlá reakce revolučního národního výboru. Zanedlouho byly zlikvidovány zbytky válečných škod a podařila se velmi rychle obnovit doprava, zásobování i tovární výroba. Jen díky Zbrojovce se opět zvýšil počet obyvatelstva. Dělníci přicházeli také přímo z Brna, kde sídlil hlavní závod. Na konci druhé světové války činil počet obyvatel 18 000, což je trojnásobek předválečného stavu. Ovšem s nárůstem obyvatel byl spojen i problém bydlení. Na Vsetíně nebyl dostatek bytů pro takovou kvantu obyvatel a další stále přicházeli. Bylo nutno se s tímto problémem co nejdříve vypořádat. Nedostatek bytů byl také podmíněn zákazem výstavby od roku 1941 do konce války.²⁹ Nejen to ale bylo závažnou věcí. S tím se pojí také nedostatky ve zdravotní a sociální péči, školství a v kultuře.³⁰

V komunálních volbách v roce 1946 zvítězila komunistická strana. Strana získala 2 592 hlasů z celkového počtu 7 257.

4. Poválečná výstavba a období první dvouletky

Poválečný vývoj stavitelství ve městě velmi ovlivnilo budování průmyslových podniků. Jak již bylo zmíněno, druhá světová válka poničila hlavně Zbrojovku, kterou bylo nutno opravit. S tím souvisela také stavba úplně nových budov v areálu tohoto podniku. Zbrojovka Vsetín se po válce musela přeorientovat na mírový program. Dalším významným podnikem Vsetína se stal závod MEZ Vsetín. Ten v roce 1945 zahájil svou produkci v návaznosti na bývalý elektrotechnický podnik Josefa Sousedíka.

Po osvobození v únoru 1948 se město začalo velmi rychle měnit. Nastaly velké změny v životech místních obyvatel – program socialistické industrializace,

²⁸ Petr Pyskovský – Milan Orság, *Zbrojovka Vsetín padesát let závodu 1937 – 1987*, Zlín 1986, s. 50.

²⁹ SOkA Vsetín: *Kronika města Vsetína*, Vsetín 1946, s. 35.

³⁰ *Ibidem*.

združstevnění zemědělství, vybudování podniků a zařízení služeb, rozvoj zdravotnictví a školství a uskutečňování socialistické kulturní revoluce.³¹

Na meziválečný funkcionalismus navázala stavba jeslí a mateřské školy od Ludvíka Hilgerta a z části také lidová hvězdárna.

Velmi kritizovanou, ale představiteli města velmi upřednostňovanou, byla realizace památníku Osvobození [2] před dolní školou. Soutěž na jeho realizaci vyhráli roku 1947 sochař Rudolf Hlavica a ing. Otakar Pořízka. Už v počátku bylo jisté, že realizace bude nákladná. V průběhu se ještě značně prodražila zejména díky změně výšky figur, protože původně zamýšlená velikost (2,3 m) by se před masivním průčelím dolní školy ztratila. Finální výška se vyšplhala na 3 m. Roku 1949 byl památník slavnostně odhalen v rámci zahájení výstavy Valašsko v práci. Ostře kritizována byla zejména cena. Tento finanční obnos by se podle spousty občanů mohl použít na důležitější výstavbu školských zařízení, jeslí, kulturního domu a dalších, protože se konečná cena pohybovala kolem 2 miliónů Kčs.³²

Zmíněná výstava s názvem Valašsko v Práci trvala od 18. června do 14. srpna a jako pavilon jí posloužila novostavba Hilgertovy školky. Tato výstava byla jasným důkazem Vsetínského budovatelského rozkvětu. Byla to vzorná vizitka Vsetínského okresu pro celé Československo.

Téhož roku se k městu přidaly obce Rokytnice (nynější samostatná část katastrálního území Rokytnice u Vsetína), Jasenka a také semetínské části Ratiboře.³³

První snahou o urbanistické řešení rychle rozvíjejícího se Vsetína byla soutěž z roku 1939. Vítězný projekt Václava Hliského a Rudolfa Jasenského se uskutečnil v rámci předválečné výstavby pouze na Trávníkách. Projekt počítá se dvěma hlavními osami. Jedna vede od závodu Zbrojovky z Jasenice po jižním okraji centra Dolního města přes Trávníky směrem k Valašskému Meziříčí. Další osa vede od Zlína. Křižuje se s první osou u jihozápadního okraje centra Dolního města, následně vede přes Bečvu do města Horního, kde se měla napojit na budoucí plánovanou komunikaci směrem na Rožnovsko. Tyto osy měly sloužit jako hlavní ulice a kolem nich měla být orientována bytová výstavba, která měla opakovat motiv pravoúhlého šachovnicového uspořádání

³¹ Ladislav Baletka – Zdeněk Šlajs, *Partyzánské město Vsetín, nositel řádu práce*, Vsetín 1987, s. 2.

³² SOkA Vsetín: *Kronika města Vsetína, 1947*, s. 54 – 55.

³³ Ladislav Baletka – Zdeněk Šlajs, *Partyzánské město Vsetín, nositel řádu práce*, Vsetín 1987, s. 1.

již stojící bytové kolonie „Z“. Zbylé volné plochy Horního města, Sychrova a Rybníků měly být určeny pro rodinné domy.³⁴ Projekt určuje polohu hlavních městských budov a také představuje přesnou podobu nerealizovaných areálů městských jatek³⁵ a hřbitova³⁶.

Projekt z roku 1939 je v roce 1946 [3] znovu upraven. Tento plán měl určovat stavební rozvoj města na dalších 50 let. Jeho cílem bylo město pro 25 000 obyvatel. Právě tyto již výše zmíněné dvě osy řešily i v následujících letech hlavní městskou komunikaci. Naproti tomu směrný plán na výstavbu obytných domů se ubíral v následujících letech podle vlastních projektů.

V roce 1946 byly zahájeny práce na dvouletém budovatelském plánu na léta 1947 – 1948. Patřilo mezi ně vytvoření dostatečného bytového fondu, komunikace v prostoru panské zahrady, zahájení stavby průmyslové školy, budovy pro obchodní akademii a odbornou školu pro ženská povolání, učňovské školy a dvě mateřské školy, nová jatka a vybudování železniční tratě Vsetín – Zlín přes Vizovice.

Další byly plány první pětiletky. Zahrnovala výstavbu nové národní školy, hudební školy, přeložení státní silnice na Trávníky, stavba domu dětí, kulturního domu, veřejného městského stadionu, okresního domu zdraví, nábřežní komunikace, úprava nádraží, stavba hotelu, budovy pro finanční úřady, plány pro výstavbu letiště a další. Dá se říci, že plány dvouletky a pětiletky byly spíše jen součástí propagandy nejsilnější politické strany. Takové množství realizací totiž nebylo možné v tak krátkém čase uskutečnit. Proto se některé stavební akce vlekly až do osmdesátých let a na některé se ani nedostalo.

5. Padesátá léta

V padesátých letech se ve Vsetíně dařilo stále více průmyslu. Závod Zbrojovka Vsetín se nyní orientoval na výrobu pletacích strojů, pneumatických tryskových stavů a také na důlní rozbušky a další nářadí. Druhý podnik MEZ se soustředil hlavně na výrobu elektromotorů. Postupně se zaměřil i na výrobky určené pro silnoproudou elektrotechniku a také začal se strojírenskou metalurgií. Samozřejmě se ve městě dařilo

³⁴ Václav Hlinský – Karel Krčmář, Vsetín pro 25.000 obyvatel, in: Karel Krčmář – Jaroslav Klvač, *Vsetín*, Vsetín 1946, s. 51 – 53.

³⁵ Václav Hlinský, Projekt městských jatek na Vsetíně, in: Karel Krčmář – Jaroslav Klvač, *Vsetín*, Vsetín 1946, s. 142.

³⁶ Václav Hlinský, Projekt městského hřbitova, in: Karel Krčmář – Jaroslav Klvač, *Vsetín*, Vsetín 1946, s. 36.

i dalším podnikům, které ale neměly takovou zásluhu pro výstavbu města, jako tyto dva závody.³⁷ Je ovšem důležité zmínit, že v oboru stavebnictví se ve Vsetíně dařilo zejména závodu Pozemní stavby, který nejen, že opatřil městskou bytovou a investiční výstavbu, ale dopomohl k rozkvětu celému kraji. Navíc získal i spoustu zakázek ke stavební realizaci v hlavním městě. Bohužel je tento závod od roku 2001 v likvidaci.³⁸

Po roce 1950 se stavební činnost zaměřila také na školství, jelikož nárůst populace ve Vsetíně se závratně zvýšil. Při sčítání lidu v roce 1950 se napočítalo 16 225 obyvatel, což je oproti roku 1930, kdy žilo ve Vsetíně 7229 lidí, opravdu rapidní přírůstek.³⁹

Roku 1951 byly dokončeny obytné domy v centru Dolního města, 30 dělnických typových domků pro MEZ a další domy mezi dnešním Sychrovem a Ohradou. V téže roce začíná rozsáhlá výstavba na Trávníkách, a to odkoupením domků bývalé dělnické kolonie „Thonetky“. Ty byly následně zbourány a uvolnil se tak prostor pro dlouho zamýšlenou komunikaci a školu. Postupně se začal zpracovávat nový regulační plán Vsetína pro 35 000 – 45 000 obyvatel. Byly to hlavně výhledové plány na dostavbu sídliště Bečva na Trávníkách a Rybníkách. V roce 1953 začala Zbrojovka stavět nový činžovní dům na Trávníkách a stejně tak se zařídil i závod MEZ. Z této doby pocházejí také plány Městského Národního Výboru pro výstavbu prodejních středisek.

Koncem roku 1955 byl proveden nový směrný plán města, který vypracovali Arnošt Krejza a Antonín Krasický ze Státního podniku pro výstavbu měst a vesnic v Brně. Ten zahrnoval výstavbu městských zimních lázní, znova také střední průmyslovou školu a infekční pavilón. Je zde také zmíněn návrh na spojení Horního a Dolního města novým mostem s velkým schodištěm a plán na nové městské centrum a železniční stanice na Trávníkách, což bylo poprvé uvedeno již v územním plánu od Václava Hliského. Od návrhu se ale upustilo, protože by bylo zbytečné, aby mělo město dvě centra. Směrný plán počítal i s přemístěním nemocnice, stavbou sportoviště na Ohradě, vybudováním nového hřbitova pod Bečevnou a nové centrum JZD. Následovalo rozšíření výstavby Rybníků a Ohrady a také zastavěním proluk v centru Dolního města. Konečně se také počítá i s výstavbou vícepodlažní budovy. Většina těchto staveb byla v následujících pětiletkách skutečně realizována.

³⁷ Například závod Osvětlovací sklo, Severomoravské dřevařské závody, závod Nealko, městský pivovar a další.

³⁸ Ladislav Baletka – Zdeněk Šlajs, *Partyzánské město Vsetín, nositel řádu práce*, Vsetín 1987, s. 2.

³⁹ Ladislav Baletka, *Okres Vsetín, Místopis – Vsetín*, Valašské Meziříčí, Brno, Vsetín 2002, s. 905.

Ve druhé pětiletce se realizace dočkaly následující budovy: městské lázně, střední průmyslová škola, další kolonie Zbrojovky na Trávníkách a pokračování v budování sídliště Bečva u řeky Bečvy.

6. Šedesátá léta

Hned v roce 1960 se zvětšilo území politického okresu Vsetín díky územně správní reformě z 1. července. K okresu se připojilo do této doby okresní město Valašské Meziříčí a také část okresu Valašských Klobouků.⁴⁰

V šedesátých letech byl znát přechod výstavby pod působnost olomouckého Stavoprojektu. Jím vyprojektované panelové domy mění ráz valašských měst. Díky Stavoprojektu ve Vsetíně postoupila výstavba na výrazně vyšší stupeň. Absolutně novým stavebním počinem se stal panelový dům. Právě tyto panelové domy pomohly zjednodušit bytovou výstavbu, která byla tolik zapotřebí.

Ovšem toto byl hlavní zásah do vzhledu města a jeho historického jádra. Původní téměř až vesnické vzezření se začíná vytrácet. Po roce 1960 zahájilo město masivní výstavbu panelových sídlišť, kterou soustředilo do okrajových částí Vsetína.

Se stavbou panelových domů se začalo roku 1962 a to, sídlištěm Luh. Předcházela tomu návštěva vsetínských soudruhů ve Valašském Meziříčí na ulici Křižná. Tam většina zúčastněných obdivovala nové typy domů bez komínů, které se rozhodli nechat vystavět právě i v Luhu. Poté v celkově krátkém čase následovala výstavba dalších sídlišť.⁴¹

Opravdu výrazným zásahem do panoramatu ke konci šedesátých let se stala stavba výškového kancelářského domu u nádraží, takzvaného „Věžáku“. V tomto období byl konečně splněn slib první pětiletky – projekt hotelu.

7. Sedmdesátá léta

V sedmdesátých letech pokračuje výstavba sídlišť, která byla projektována jako soběstačné celky. Měla vlastní školy, školky, síť obchodů a služeb. Ve Vsetíně nejsou

⁴⁰ Jana Burešová – Miloš Trapl, Období let 1948 – 1989, in: Vladimír Nekuda – Jan Janák – Stanislav Houzar, *Okres Vsetín Rožnovsko – Valašskomeziříčsko – Vsetínsko*, Vsetín 2002, s. 309.

⁴¹ Ladislav Baletka – Julius Fícek – Jakub Chrobák et al., *Vsetín - město a čas*, Vsetín 2008, s. 197 – 198.

uplatňována žádná složitá půdorysná schémata. Je to dáno tím, že Vsetín je situován v údolí a většina rovinatých ploch byla již zastavěna. Proto jsou sídliště orientována vsazením do starší zástavby (Trávníky, Rybníky), podél již existujících komunikací pod svahy (Luh, Hrbová) nebo podél vzniklých serpentín vystupujících do kopců (Ohrada, Rokytnice). U posledních zmíněných je zpravidla občanská vybavenost, jako školy a obchody, situována uprostřed mezi stoupajícími zákrutami. Panelové domy jsou uplatněny především v blokových či bodových sekcích, až na pět věžových domů T-06B na sídlišti Trávníky, které se soustřeďují podél řeky Bečvy.

Oproti tomu centrum prozatím nic takového nemělo. To měl řešit projekt přestavby celého centra Dolního města, který v roce 1971 vypracovali Jan Kapitán a Jan Nováček z olomouckého Stavoprojektu. [5, 6] Byl to koncept zcela nekompromisní vůči stávající historické zástavbě. Téměř všechny historické budovy, zejména v oblasti mezi železnicí a řekou Bečvou, měly být asanovány. Na jejich místě by vznikla pravoúhlá soustava bulvárů, náměstí s veřejnými budovami, sítí obchodů a služeb i s bytovou zástavbou. Hlavní náměstí mělo být situováno namísto Dolního náměstí. Na východě jej měla uzavírat budova Okresního Výboru Komunistické Strany Československé. Na západní a jižní straně měly náměstí tvořit obytné pětipodlažní budovy s přízemními pasážemi obchodů, na které navazuje patrový obchodní dům na severní straně. Ten by měl mít v půdorysu na koso zalamané průčelí, jehož plochy by směřovaly k hlavnímu vstupu na náměstí. Na obchodním domě byl posazen kubus desetipodlažního výškového domu.

Budovy by měly výraznou brutalistní formu. Ta se na bytových domech projevila zvýrazněnými parapetními pásy a atikami, které by esteticky navazovaly na vzhled rozestavěné budovy „Věžáku“.⁴²

Z tohoto projektu se realizovala v roce 1972 výstavba na ulici Žerotínova. [7] Byl zde vytvořen protějšek k dostavovanému hotelu, který zároveň uzavíral z východní strany tehdejší náměstí Osvobození. Byla to stavba dlouhého pásu pětipodlažních obytných budov s předsunutou přízemní pasáží obchodů. Na tu byl na severu posazen kubus s proskleným pásem v celé výši patra a se zvýrazněnou atikou.⁴³

Další urbanistický celek tvoří nová výstavba na ulici Svárov [8], která začala v druhé polovině sedmdesátých let. Tvoří ji víceúčelová budova se sídlem Městského Národního Výboru, obchodní dům Jednota s administrativou a kulturní dům. Jednotlivé

⁴² SOkA Vsetín, územní plán města Vsetína, Olomouc 1971.

⁴³ Výstavba Vsetína včera dnes a zítra, *Sonda – měsíčník klubu pracujících Vsetín*, č. 6, červen 1970, s. 4.

budovy tohoto celku nemají ovšem jednotný ráz díky postupné výstavbě. Každá stavba vždy částečně architektonicky navazuje na stavbu předchozí. Na blízký hotel Vsacan navazuje stavba víceúčelové výškové budovy se sídlem MěstNV a na ni zase obchodní dům Jednota. Architektonické prvky ovlivnily budovu dlouho očekávaného domu kultury z přelomu osmdesátých a devadesátých let.

Nesmíme opomenout stavbu smuteční obřadní síně, která měla podporovat ateismus přijímaný soudobou politikou. Zajímavá je architektonická forma, která vybočuje z řady ostatních staveb z tohoto období.

Za zmínku stojí soukromé bydlení, které také obohatilo vsetínský bytový fond. Tím jsou kolonie rodinných domků. Nejsourodější je kolonie na Hrbové. Ta byla budována ve stejné době, jako tamní sídliště. Velká část těchto domků byla vytvořena podle tehdy oblíbených vzorů. Těmi byly domy typu V, známější spíše jako „Šumperáky“, [9] a také levnější prefabrikované domy typu Okál.

V sedmdesátých letech se začínají budovat veřejnosti lépe vyhovující sportoviště. Sloužila jak pro pravidelné využívání při různých sportovních utkáních, tak i pro mimořádné akce – například spartakiády. Mezi prvními výraznějšími stavebními počiny byla úprava hřiště v Tyršově ulici. V roce 1977 byla dokončena výstavba největšího sportoviště Ohrada. [10] Tento stadión pojme 8 000 diváků a byl určen právě ke konání spartakiád.

V roce 1975 získalo město Vsetín při 30. výročí osvobození čestný titul Partyzánského města a Řád práce. Následující rok se zapsal do historie jako další rozšíření vsetínského území. Tentokrát se k městu připojily obce Janová a Ústí.⁴⁴

8. Osmdesátá léta a závěr socialistické výstavby

V roce 1980 byla ke Vsetínu připojena Lhota u Vsetína, čímž se město znovu rozrostlo nejen rozlohou, ale i populací. Díky tomu se v osmdesátých letech navýšil i počet mateřských škol. Ve Vsetíně, včetně jeho místních částí, bylo v provozu až 18 mateřských škol.

Dokončená stavba víceúčelové budovy dotvořila panorama města Vsetína. Společně s hotelem Vsacan a budovou věžáku tvoří masivní hradbu, která potlačuje

⁴⁴ Dalibor Janiš – Radim Vrla, *Vsetínský zámek v proměnách času*, Vsetín 2013, s. 13.

historickou zástavbu města. Právě rozdílná estetika mezi starým a novým budovatelským Vsetínem centrum města značně tříští.

Prostor mezi víceúčelovou budovou a dolní školou vyplnilo tehdejší kino Svět. To je ale již po rekonstrukci a původní zůstal pouze exteriér.

V osmdesátých letech se také rozrostl areál vsetínské okresní nemocnice, a to hlavně o novou budovu polikliniky, situovanou na sever od areálu nemocnice.

Nelze opomenout také přestavbu zimního stadionu Na Lapači z roku 1984. [11]

V tomto desetiletí již byla dostavěna všechna sídliště (Trávníky I a II, Rybníky, Luh I, II a III, Ohrada, Štěpánská, Hrbová a Rokytnice), díky kterým vzniklo ve městě 5784 bytů. Díky přístavbě dalších sídlišť Sychrov a Jasenka se v osmdesátých letech zvýšil počet bytů o dalších 1 653 bytových jednotek.

Na konci osmdesátých let konečně vznikl projekt Kulturního domu, jenž měl pomoci reprezentovat Vsetín jakožto správní centrum okresu.

9. Vybrané stavby

Hvězdárna Vsetín

V roce 1948 byla založena ve Vsetíně pobočka Československé astronomické společnosti. Bylo obtížné získat si přízeň veřejnosti a veřejných činitelů, jelikož mělo v této době o astronomii zájem pouze několik jednotlivců. Společnost od roku 1949 pod vedením Oldřicha Křenka získává finanční prostředky ke stavbě lidové hvězdárny. V květnu roku 1949 byla zahájena stavba a 30. července následujícího roku byla hvězdárna slavnostně otevřena. [12, 13]

Hvězdárna je situována na severním okraji města v klidném prostředí, které není rušeno městským ruchem, světly ani mlhami. Vystavění budovy proběhlo svépomocí žáků a zaměstnanců Zbrojovky, kteří se o astronomii zajímali. Kupoli sestrojili učni v učňovských dílnách zmíněného závodu.

Původní projekt hvězdárny vypracoval stavitel František Knap. Jednalo se o drobnou obdélnou stavbu s plochou střechou. Tato střecha hvězdárny se při důležitých pozorováních stala také pozorovatelnou kvůli nevyhovujícímu okolnímu terénu budovy.⁴⁵ Jižní průčelí bylo provedeno symetricky s trojitými okny prolamujícími stěnu po stranách. Střední osu průčelí tvoří pozorovatelná na kruhovém půdorysu, která je

⁴⁵ Archiv hvězdárny Vsetín, projektová dokumentace.

završena kupolí o průměru 5 metrů. V ní je umístěn dalekohled. Do suterénu i přízemí pozorovatelný je přiváděno světlo kruhovými okny ze západu a východu. Subtilní betonové schodiště obepínající fasádu rotundy umožňuje přístup do pozorovatelný, aniž by bylo nutné vstoupit do ostatních místností hvězdárny. Těm byl určen hlavní vstup přes zádveří na severní straně.

Účelné umístění stavby do svahu zpřístupňuje suterénní části budovy z exteriéru.

Již v několika následujících letech se ovšem prostory hvězdárny ukázaly jako nedostačující. Proto v roce 1956 byla na severní straně budova rozšířena o další 4 místnosti a vstup se přesunul na východní stranu. Tato dispozice zůstala hvězdárně dodnes.

V šedesátých a osmdesátých letech se díky neustále rozšiřující činnosti hvězdárny objevilo několik návrhů na rozšíření hvězdárny o různé přestavby či zcela nové budovy. Zajímavý je například projekt velké třípatrové budovy s osmimetrovou kupolí, která by byla se stávající hvězdárnou spojena halou s výstavní síní.⁴⁶

Za zmínku stojí objevení planety 27079 doktorem Petrem Pravcem z ondřejovské hvězdárny, který umožnil pojmenování hvězdárně Vsetín. Ta planetku nazvala jednoduše „Vsetín“. Díky tomu lze najít jméno Vsetín jak na Zemi, tak i na nebi.

Jesle a mateřská škola

Na konci roku 1947 byla zadána zakázka na výstavbu nových jeslí a mateřské školy v panské zahradě u řeky Bečvy. [14, 15, 16] Tohoto úkolu se zhostil pražský architekt Ludvík Hilgert. V následujícím roce vypracoval plány a stavba byla započata. Investor požadoval jednu budovu pro jesle i mateřskou školu. Ještě před dokončením posloužila budova školky jako pavilon k výstavě Valašsko v práci. Dne 14. května 1950 – na Den matek - byly jesle s mateřskou školou slavnostně otevřeny. Kritika ocenila zasazení budovy do prostoru a rozdrobení hmoty objektu řadou prvků pergol, balkónů, markýz a teras. Odsoudila ale její funkcionalistickou formu.⁴⁷

Architekt objednávku zahrnující dvě instituce pojal jako jednopatrovou budovu, postupně snižovanou do přízemního křídla směrem k řece Bečvě. Právě to vytváří protipól ke svahu na druhé straně řeky. Z tohoto křídla bylo umožněno řadou východů vstoupit do zahrady školky.

⁴⁶ Pavel Svozil – Miroslav Jedlička, *Hvězdárna Vsetín*, Vsetín 2015, s. 16.

⁴⁷ Karel Prager, *Jesle a mateřská škola ve Vsetíně*, *Architektura ČSR XVI*, 1957, s. 315.

V přízemí byly dva hlavní vstupy. Z ulice Kobzáňova se vcházelo přes kočárkárnu do jesliček. Ty mají ještě svůj druhý menší vstup ze zahrady. Přízemí bylo určeno pro starší batolata, se kterými se mohlo již chodit do zahrady, například na písek. V patře byla umístěna mladší batolata a kojenci. Mladším batolatům byla určena rozlehlá, částečně krytá terasa na střeše mateřské školy a kojencům zase sloužil krytý zaoblený balkón, prolamovaný pásem menších otvorů, na jižním rohu budovy. Do prvního patra se lze dostat po schodišti na severozápadní straně, na které je přiváděno denní světlo díky luxferám. Luxfery prolamují značnou část celé čelní stěny schodiště.

Druhý hlavní vstup byl situován ze zahrady od ulice Žerotínova a sloužil pro mateřskou školu.

Odpočívárny a herny jeslí i mateřské školy jsou odděleny zasunovacími skleněnými dveřmi a jsou situovány na jihovýchod, čímž se jim otevírá pohled do zahrad a přilehlého parku. Kuchyně a jídelna byla umístěna mezi místnosti školky a jeslí v přízemí. V prvním patře je mimo jeslí i byt školnice se soukromým balkónem a svobodárna pro pěstounku. V podzemí je kotelná a prádelna, která má výtahy do všech oddělení jeslí, a dále sklady na potraviny s výtahem do kuchyně.

Konstrukčně je stavba provedena z cihel s použitím monolitických železobetonových stropů. Ploché střechy svádějí vodu dovnitř budovy. Severozápadní a jihovýchodní zdi prolamují rytmicky uspořádaná velká okna.

Zahradu jeslí a školky rozděluje krytá pergola s dělicí příčkou na jihovýchodní straně. Rozdělení budovy symbolizuje i fasáda, přičemž budovy jeslí mají hrubou štukovou omítku bílé barvy a přízemní sekce mateřské školy je obložena keramickými kabřinci v hnědé barvě. V původním projektu byla ale navrhována barva červená. Předsunuté markýzy u hlavních vstupů, balkón a dělicí sloup hlavního vstupu z ulice Kobzáňova jsou omítnuty hladkou štukovou omítkou.

Mateřská škola je v provozu dodnes.

Městské lázně

Městské lázně zasadil do svého projektu už Václav Hlinský. Ovšem dnešní umístění bylo určeno směrným plánem z roku 1955 od Arnošta Krejzy a Antonína Krasického ze Státního projektového ústavu pro výstavbu měst a vesnic v Brně. Projektu zimních lázní se ujal Jan Palacký. [17, 18] Ten se nejen výrazně inspiroval zimními lázněmi v tehdejší Gottwaldově od Vladimíra Karfíka, ale využívá

zkušeností s negativními vlastnostmi, které se mu na této stavbě podařilo eliminovat. Plán vypracoval v roce 1956 – 1957 a provoz byl zahájen v říjnu 1961.⁴⁸

Dvoupatrová budova je umístěna na západním okraji centra města – směr, kterým se do budoucna plánovala bytová výstavba. Byla vybrána lokalita klidného místa u řeky Bečvy, doslova obležená zelení, s navazujícím sportovištěm s bazénem.

Půdorysná dispozice je ve tvaru obdélníku, v němž je umístěn čtvercový rastr určený nosnými pilíři. Pro stavbu byl použit monolitický skelet, který je výhodný pro další členění budovy. Architektonický ráz severního průčelí je vertikálně členěn ostentativním přiznáním pilířů. Dále je členění dva horizontální pásy čtvercových oken. Ty se ve střední části mění na obdélníková okna, čímž pomyslně korunují hlavní vstup. Členění je jednoduché, osově souměrné a jednotlivé architektonické články jsou zvýrazněny střídáním škrábaného hlazeného břizolitu. Jižní průčelí má podobu skleníku, je umístěno na soklu a okna jsou zde členěna v pravidelném čtvercovém rastru. V letních měsících lze celý pás oken otevřít, čímž se interiér bazénu spojí s exteriérem, i když komunikace je v tomto průčelí řešena opět symetrickým umístěním do středu průčelí. Budova exteriérem prosazuje obnovený modernismus s uvolňující dispozicí a prostotou výrazu.

Interiér určuje plocha hlavního bazénu, který zabírá tři pětiny plochy budovy. Proto jsou ostatní prostory řešeny účelově. Prostor vestibulu slouží jako komunikační východisko celému objektu. Z něj se dá v přízemí vstoupit do šaten a sprch. Ty navedou návštěvníka přímo do bazénu. Jsou zde také vstupy do oddělených prostor holičství a kadeřnictví. A dále je ve vestibulu schodiště vedoucí do oddělení s vanovými a parními lázněmi v prvním patře.

Technické zázemí s bytem správce a kotelnou bylo na východní straně budovy s vlastním vchodem.

Tyto lázně se staly jedním z nejvíce navštěvovaných míst ve městě. Nenavštěvovali je pouze vsetíňané, ale přijížděli sem i návštěvníci až z Nového Jičína, Přerova a dalších měst.⁴⁹

Průmyslová škola strojnická

Vsetín, jakožto průmyslové město, potřeboval dostatek lidí, kteří budou v rozvoji průmyslu i nadále pokračovat. Závody, které se orientovaly na strojní výrobu,

⁴⁸ Jirí Čančík, Veřejné městské lázně ve Vsetíně, *Architektura ČSSR XXII*, 1963, s. 488 – 489.

⁴⁹ M. Fojtů, Vsetínské lázně, *Sonda - měsíčník klubu pracujících Vsetín*, č. 7, září 1971, s. 17.

vyžadovaly kvalifikované pracovníky. Nejen Zbrojovka a Mez usilovaly o tyto absolventy, ale také další podniky v okolí, například Českomoravské sklárny, Pozemní stavby, Sklárny v Karolině a v Novém Hrozenkově, PAL a Igla ve Valašských Kloboukách nebo Tesla v Rožnově pod Radhoštěm. V roce 1955 navštěvovalo tehdejší strojní školu 318 denních studentů a 223 večerních. Škola nevyhovovala takovéto zátěži. Zejména přízemní dřevěný internát, který nesplňoval hygienické potřeby. Další internát byl umístěn až 6 km od budovy školy a menza byla až ve Štěpánské ulici v bývalém hostinci U Bartolomějů.⁵⁰ Proto se přistoupilo ke stavbě nového školního komplexu, který měl všechny součásti školy sdružovat do jednoho areálu.

Projekt vypracoval v letech 1957 – 1958 architekt Šebestián Zelina. [19, 20] Stavba započala následujícího roku a škola byla otevřena v roce 1962. Město zvolilo výhodnou pozici východně od města přes řeku Bečvu, v klidném místě pod zalesněným svahem. Architekt využil urbanistické propojení areálu školy s nedalekým koupalištěm a rekreačními oblastmi v jeho okolí, což přispívalo ke kulturnímu a sportovnímu vyžití volného času studentů. Zelina pojal areál školy jako kombinaci monobloku hlavní budovy s pavilónovými sekcemi dílen, internátu a jídelny s tělocvičnou. Veřejná část školy a soukromá část internátu měla každý svůj vstup.

Budovy na obdélných půdorysech byly spojeny přízemními spojovacími koridory, které ovšem nesloužily jen jako komunikace. Byly v nich umístěny další místnosti. Celý komplex dohromady tvořil deformované písmeno G. Do pomyslného čestného dvora bylo umístěno sportoviště.

Budovy z exteriéru prozrazují konstrukční systém monolitického skeletu. Hlavní průčelí bylo orientováno na západ u břehu řeky Bečvy. Bylo řešeno symetricky s hlavním vstupem uprostřed. Na opačné straně bylo vysunuto schodiště z průčelí stavby a bylo prosvětleno v celé výšce zavěšenou skleněnou stěnou. Fasády hlavní budovy člení pásy oken, které jsou přerušeny pilíři. Pavilón dílen měl podobu zlínských průmyslových objektů. Oproti tomu internát je řešen zcela účelově. Má podobu činžovního domu s plochou střechou. Mezi hlavní budovou a internátem byl objekt tělocvičny s jídelnou. Ten byl na jižní straně prolomen okny v celé výšce. Pláště budovy byly barevně členěny šedým brizolitem a užší strany budov byly obloženy cihlářskými pásky.

⁵⁰ SOKA Vsetín, zpracovaný fond ONV, inv. č. 2680, kart. 4031, s. 21 – 27.

V hlavní budově byly umístěny kabinety a učebny. Většina učeben byla orientována na západ. V objektu dílen byly umístěny sklady materiálů, galvanovna, kovárna, svařovna, frézárna, soustružna a další. Na jihu ústřední budovy je pavilón, jehož větší polovinu tvoří tělocvična v celé výšce. Ve druhé části je umístěna v přízemí kuchyň a v patře jídelna. Ta je logicky spojena krčkem s přilehlým internátem.

Na užší straně tělocvičny je umístěn plochý betonový reliéf od sochaře Stanislava Mikuláščíka s názvem Slévači. Dílo vzniklo v roce 1961. V respiriu této budovy se nachází také mozaika od Vladislava Vaculky.

I v dnešní době škola stále dostává vsetínskému okresu ke kvalitnímu vzdělání v tomto okruhu profesí.

Hotel Vsacan

Již od padesátých let trpělo město Vsetín nedostatkem přechodného hotelového ubytování. V roce 1955 je požadováno nových 100 až 120 lůžek. Částečně vyřešit tento problém měl projekt na stavbu hotelu se šedesáti pokoji. Měl být umístěn na rohu ulice Žerotínova a Sušilova. Jednalo se o třípatrovou rohovou budovu se sedlovou střechou navazující na vedlejší činžovní dům. Ale vzápětí v roce 1964 byl tento projekt označen za kapacitně nedostatečný. Dnes stojící hotel vyprojektovali Jan Kapitán a Jan Nováček ze Stavoprojektu Olomouc v roce 1968.⁵¹ [21, 22, 23] V červnu roku 1970 byla zahájena výstavba.⁵²

1. května 1973 byl hotel otevřen a již od prvních dnů neměl o zákazníky nouze. Nejenže byl zaplněn samotný hotel, ale i hotelová restaurace, kavárna, pivnice i noční bar.

Kvůli stavbě proběhla asanace tří domů č. p. 759, 889 a 890 na Sušilově ulici. Jednou z budov byla vila Hubertus, ve které od roku 1948 sídlila Lidová škola umění, toho času Hudební škola.⁵³

Ideově je tato budova rozdělena na dva celky – přízemí, jako horizontála, a hotelový dům, jako vertikála.

Přízemní část má čtvercový půdorys. Je obložena travertinem a na severovýchodním, jihovýchodním a jihozápadním průčelí je prolamováno prosklenými výlohami, které jsou z části zachovány dodnes. Na vstupním jihovýchodním průčelí je

⁵¹ Archiv MěSTÚ, projektová dokumentace hotelu Vsacan.

⁵² Výstavba Vsetína včera dnes a zítra, *Sonda – měsíčník klubu pracujících Vsetín*, č. 6, červen 1970, s. 4.

⁵³ Ladislav Baletka, Vsetín, in: *Okres Vsetín Rožnovsko – Valašskomeziříčsko – Vsetínsko*, Vsetín 2002, s. 908.

velmi výrazně předsunutá markýza podepírána na koso postavenými pilíři. Markýza chránila návštěvníky hotelu před deštěm už při výstupu z automobilu. V interiéru se nachází vstupní hala hotelu s recepcí, kamennou podlahou a kamennými doplňky. Schodiště ke vstupu do pokojové části má podobu konvexně-konkávní křivky. Zbývající přízemní část obsadila již výše vyjmenovaná restaurační zařízení.

Ze severovýchodní části přízemí se vztyčuje blok na obdélném půdorysu o sedmi etážích. Delší strany jsou tvořeny skleněnou závěsovou stěnou z boletických panelů. Horizontální členění budovy tvoří střídání okenních pásů s pásy pohledových skel v tmavě modrozelené barvě. Tuto horizontalitu narušuje vertikální členění z bílých meziokenních vložek. Konstruktivní soustava je v plné části z monolitického železobetonu. Je zde použit technologický systém DOKA. Rastr severovýchodní strany se na východní části mění v úzké vertikální pruhy, které symbolizují umístění komunikace v podobě schodiště.

Jediný architektonický prvek na užších průčelích je úzký pruh lehce vysunutých balkónů, prozrazujících chodby jednotlivých pater. Ty sice nejsou v ose průčelí, ale jsou přiblíženy ke střední ose hmoty přízemního pavilonu. Veškeré ostatní železobetonové plochy skrývá světle béžový kabřinec.

Výškové zakončení objektu je také obloženo kabřincem a je v kontrastu ke skleněným stěnám. Je řešeno jednoduchou plochou atiky, která je prolamována terasou s výhledem na okolní zalesněné vrchy.

V prvním patře se nachází administrativní budova. V následujících patrech jsou pokoje pro hosty hotelu. Původní koncepce, kdy většina pokojů měla na patře společné sociální zařízení, avšak vlastní sprchový kout a umyvadlo, byla již v průběhu stavby změněna. V některých patrech byly sdruženy pokoje a vytvořeny apartmány s vlastním sociálním zařízením. Zajímavostí je, že v každém patře byla z chodby přístupná místnost, ve které byla umístěna vana.

Hotel byl v minulosti krátce pojmenován Topas, ale v dnešní době nese původní název Vsacan.

Věžový dům u nádraží – „Věžák“

Místo dnes stojícího věžáku bylo již dříve určeno pro výstavbu administrativní budovy. Ovšem objekt nakonec postavený předchozí záměr výrazně převyšoval. Projekt od Zdeňka Plesníka z let 1967 – 1968 byl pojat jako víceúčelová budova kombinující

obchody, kanceláře a byty.⁵⁴ [24, 25] Hlavními investory se stali MěstNV, ČSAD Vsetín, Zemědělské sdružení a hlavně n. p. Zbrojovka. Budova byla uváděna do provozu postupně, zatímco obchody (jednou z prvních byla prodejna OP Prostějov) byly otevřeny a čile navštěvovány už v roce 1972.⁵⁵ V patrech bytů a prostoru autobusového nádraží stále pracovali dělníci až do roku 1973, kdy byla budova kompletní. Primárním záměrem bylo vytvořit budovu autobusového nádraží, které bylo situováno v jižním parteru budovy.

Budova se vztyčuje na čtvercovém půdorysu a má 11 podlaží. Hlavní statický prvek zde zajišťuje monolitické jádro a pilíře. Plášť budovy tvoří výrazné betonové parapetové pásy, atika a pásy oken s meziokenními hliníkovými sloupky. Už z dálky viditelné materiály reagovaly na západoevropský brutalismus. Před severní stranou budovy je předsunut pomyslný vítězný oblouk, který je na západní straně zdoben betonovým reliéfem v podobě klobouku valašského kroje. Ten stojí na vyvýšené terase a je hlavním vstupem do vyšších pater budovy. Východní a západní fasáda v parteru ustupuje a odhaluje nosné pilíře a je zde členěna hliníkovým rastroem rámu oken.

V interiérech byly použity podlahy a obklady z různých druhů kamenů kombinující ve společných prostorech leštěné hliníkové rastrové podhledy. V přízemí je umístěna čekárna, úschovna zavazadel a bufet, jejichž vstupy jsou přímo z parteru. Za hlavním vchodem je mezaninový vstupní prostor. Po schodišti se zde dostaneme k výtahům a schodišti. Té doby zde byla i vrátnice a telefonní ústředna ČSAD. V prvním podlaží byla umístěna administrativa ČSAD včetně odpočíváren pro řidiče. Druhé patro bylo vyhrazeno pro OP Prostějov, další podlaží obsadil statistický úřad. Ve čtvrté etáži sídlilo okresní středisko geodézie. Páté patro bylo určeno pro zemědělskou výrobní správu, šesté podlaží pro veterinární stanici a zemědělskou stavební správu. Od sedmé etáže patří prostory n. p. Zbrojovka. Byl zde byt domovníka a společenské prostory zaměstnanců Zbrojovky. V následujícím patře byly umístěny větší byty se samostatnou kuchyní a koupelnou. Nejvyšším podlažím patřily svobodárny a menší byty se samostatnou koupelnou a umyvadlem, ale navíc mělo každé patro společnou kuchyň. Dvanácté patro tvoří střecha, která je navržena jako vyhlídková terasa. Na střeše jsou ještě dvě patra obsahující technické zázemí budovy.

⁵⁴Martin Strakoš, *Architektura v letech 1850 - 2000*, in: *Okres Vsetín Rožnovsko – Valašskomeziříčsko – Vsetínsko*, Vsetín 2002, s. 528.

⁵⁵ *Sonda – měsíčník klubu pracujících Vsetín*, č. 1, únor 1972, s. 7.

Hřbitov a smuteční obřadní síň

Nejstarší hřbitov byl situován východně od Horního náměstí do roku 1835. Následně byl přesunut severozápadně od evangelických kostelů na Podsedky. Tento hřbitov se ale díky narůstající populaci shledal s nedostačujícím a proto byla vyhlášena soutěž v roce 1949 na hřbitov nový. Navíc se nemohl hřbitov rozšířit kvůli zastavěnému pásmu města. O vzniku nového hřbitova se zmiňuje již kronika v roce 1946. Popisuje schválení projektu a vykupování pozemků na Lázkách.⁵⁶

Nový hřbitov měl být situován na severozápadním okraji města u již zmíněných Lázků, kde ale výstavba nakonec neproběhla. Jeden ze soutěžních návrhů vytvořil architekt Václav Hlinský. [26] Architekt zde představuje rozsáhlý komplex obsahující krematorium, kapli, domky zřízenců a parkoviště. Areál samotného hřbitova je parkový a využívá složitého terénu. Plocha je rozdělena do jednotlivých účelových skupin a střídána stromořadím. Pás lesního hřbitova obklopuje celý areál a rozděluje jej na dva celky. Urnový háj je situován při vstupní části z jihu.⁵⁷

V roce 1971 se začal přestavovat hřbitov na Podsedkách. Celý areál hřbitova je na lichoběžném půdorysném plánu, kde na jihu začíná obřadní síň a dále na sever se postupně rozšiřuje. Hřbitov je rozdělen na více částí, odvozujících se od středové osy, která vede od hlavního vstupu na jihu až k severnímu východu u kolumbária.

Jako první se začíná se stavbou kolumbária [27] na severním okraji hřbitova u hvězdárny. Tam se nachází již zmíněný severní vstup z ulice Jabloňové. Půdorysný plán určil Stavoprojekt Olomouc. Návrh na kolumbárium vytvořil Ing. Oldřich Bajgar ze Střední průmyslové školy stavební ve Valašském Meziříčí. Půdorys objektu je ve tvaru písmene L. Delší část je zastřešená jednoduchou plochou stříškou. Ta je nesená řadou jednoduchých hladkých sloupů a celá se stáčí do kratší části, která se postupně k jihozápadu snižuje. V celé delší části kolumbária jsou výklenky obsahující urny. V kratší části se nachází epitafy. Mezi výklenky je provedena skleněná mozaika. Pod tímto kolumbáriem směrem na jih se nachází další kolumbárium, tentokrát v půdorysu písmene U. Západní část je zastřešena plochou střechou a znázorňuje jakýsi pomyslný labyrint. V celé zastřešené části jsou výklenky s urnami. V přilehlém půlkruhovém rameně se nachází i části bez epitafů či výklenků a jsou pouze z kamenného zdiva ve formě zídky. V areálu tohoto kolumbária se nachází rozptylová loučka a skulptura

⁵⁶ SOkA Vsetín: *Kronika města Vsetína*, 1946, s. 9 – 10.

⁵⁷ Václav Hlinský, Projekt městského hřbitova, in: Karel Krčmář – Jaroslav Klvač, *Vsetín*, Vsetín 1946, s. 54.

Fénixe od akademického sochaře Karla Fischera z Velkých Karlovic. Sochu objednal Městský Národní Výbor v roce 1977 u Českého Fondu Výtvarných Umělců v Olomouci. Toho se tedy ujal architekt Fischer. Fénix byl dokončen roku 1979. Skulptura je z umělého kamene barvy světlého okru a je ve tvaru jakoby puklého kamenného bloku, znázorňující fénixova křídla.⁵⁸ V těsné blízkosti Fénixe se nachází menší kamenný řečnický pult, který je používán v souvislosti s obřady u rozptylové loučky.

Rozptylová loučka je umístěna jižně od zastřešené části druhého kolumbária. Doplnila areál hřbitova až v roce 1983. Zahájení nového způsobu ukládání ostatků proběhlo při slavnostním obřadu 15. října 1983. V místním tisku se můžeme dočíst: *„Vybudováním rozptylové loučky na našem hřbitově byly vytvořeny podmínky pro nejpokrokovější pohřbívání vsypem nebo rozptylem.“*⁵⁹

Architektonicky nejhodnotnější stavbou hřbitova je smuteční síň [28, 29] stojící na začátku hlavní osy hřbitova při jižním hlavním vstupu. Projekt vytvořili pražští architekti Jiří Kadeřábek a Jaroslav Zbořil v roce 1974. V témže roce byla zahájena stavba v akci Z za vydatné pomoci brigádníků. Už v dubnu následujícího roku je spodní základní část stavby hotová a připravena pro montáž ocelové konstrukce ve tvaru komolého jehlanu.⁶⁰ Stavba byla zkolaudována 2. března 1977.⁶¹

Přízemní část tvoří hranolová budova na čtvercovém půdorysu. Stěna na jihozápadě je prolamována úzkými obdélnými okny. Na severozápadní straně je umístěn prosklený vstup do květinové síně. Přízemní patro slouží jako zázemí pracovníků pohřební služby. V prvním patře je místnost pro pozůstalé bez oken. Z té vede schodiště, které ústí u jihovýchodního vstupu ze soklu. Pravě sokl vytváří dojem, jakoby samotná smuteční síň nad hranolovou základnou levitovala.

Smuteční síň má podobu proskleného krystalu. Boční stěny jsou konvexně vypouklé a subtilní ocelové rámy umocňují dojem lehkosti. Jedná se o drobnou realizaci reagující na západoevropský styl Hi-Tech z 60. let.

V jednoduše řešeném interiéru se nachází výtah pro dopravu rakve k obřadu, který spojuje síň s prvním patrem, kde dochází k nahlédnutí na nebožtíka před obřadem, a s přízemím, ve kterém je přípravná. Výzdobu interiéru dotváří čtyři skleněné lustry s mnoha válcovitými stínidly z čirého skla. Zajímavé je projednávání umělecké

⁵⁸ Dle dochovaného účetnictví MěstNV s umělcem. Zdroj: nezpracovaný fond MěstNV Vsetín.

⁵⁹ Průběh rekonstrukce hřbitova, *Zpravodaj města Vsetína nositele řádu práce*, č. 3, březen 1983, s. 11.

⁶⁰ *Sonda – měsíčník klubu pracujících Vsetín*, č. 4, duben 1975, obálka.

⁶¹ Archiv MěSTÚ Vsetín, kolaudační rozhodnutí.

výzdoby pomocí dochované korespondence mezi Městským Národním Výborem a podnikem Českého Fondu Výtvarného Umění. Objevují se zde Josef Brož, Antonín Strnadel, Stanislav Ježek, Vladimír Kopecký a Ilja Hartinger, který v osmdesátých letech spolupracoval s více architektonickými realizacemi ve městě.⁶²

Výstup ze síně je umožněn po severních schodech přímo do areálu hřbitova.

Na počátku osmdesátých let vypracoval Jiří Kadeřábek projekt na úpravu smuteční síně odstraňující negativní aspekty stavby. Vybudováním plynové kotelny zamezili problémům s vytápěním síně v zimních měsících. Naopak v letních měsících byla síň díky přímému slunci přehřátá. Tento problém částečně řešil ventilátor, který byl ale při pietním aktu hlučný. Proto se Kadeřábek rozhodl pro otevíratelné plochy skel, aby proudil do interiéru čerstvý vzduch. Na sklech byly také instalovány folie SUN, které odrážely sluneční paprsky a zamezily tak nepříjemnému oslňování pozůstalých. Na střeše byl přidán horizontální prvek, který umožnil lepší odvod vzduchu díky štěrbinám mezi střechou a skleněnými stěnami. V této Kadeřábkově studii je také zamýšleno přistavění přístřešku nad venkovním schodištěm. Jeho návrh tvarově navazuje na členění proskleného průčelí. Bohužel tento odpovídající přístřešek nebyl realizován.⁶³ Avšak v roce 2009 byla nad schodiště aplikována kompozičně neodpovídající markýza trychtýřovitého tvaru a do očí bijící bílé barvy.

Víceúčelová budova na Svárově

Nejvýznamnější realizací konce sedmdesátých let se stala víceúčelová budova se sídlem Městského Národního Výboru, kina, spořitelny a dalších institucí. Projekt vypracovali Jan Kapitán a Jan Nováček z olomouckého Stavoprojektu v roce 1974.⁶⁴ Tohoto roku již začínají asanace a následně stavba. Budova byla 12. října 1979 slavnostně otevřena. Kino zahájilo provoz později, a to 25. února 1980.⁶⁵

Stavba má nepravidelný půdorys. Ten tvoří čtyři úzce navazující objekty. Je to výšková budova o deseti podlažích, dále třípatrový objekt spořitelny, objekt posazený nad vstupní částí a budova kina s dvoupatrovým průčelím.

Nejdůležitějším objektem je výšková budova. Podoba jejího pláště očividně navazuje na plášť hotelu Vsacan. Na všech stranách byla použita zavěšená skleněná plocha boletických panelů. V jižním rohu je umístěno schodiště, které je obloženo

⁶² SOkA Vsetín, nezpracovaný fond MěstNV.

⁶³ Archiv MěSTÚ, Jiří Kadeřábek et al., Technicko ekonomická studie, architektonická část, Praha 1982.

⁶⁴ Archiv MěSTÚ, úvodní projekt na víceúčelovou budovu Vsetín – Svárov, 1974.

⁶⁵ SOkA Vsetín, Kronika města Vsetína, 1980, s. 66.

světlem béžovým kabřincem. To je členěno horizontálními pásy oken ve všech mezipatrech. Kabřinec je zde využit také na ostatních nezasklených plochách. Desáté podlaží tvoří kvádr, který je vysunutý přes plochu budovy. Skleněné plochy směrem k náměstí Osvobození a Hornímu městu mají stejnou barevnost jako hotel Vsacan. Právě to tvoří urbanistický celek při pohledu z Horního města. Severozápadní a jihozápadní stěny mají červenohnědé skleněné horizontální pásy, střídající se s pásy oken. Střešní nasazený kubus má žlutou barvu, která je kontrastní k ostatním stěnám výškové budovy. Parter této budovy je ustoupený a odhaluje nosné pilíře. Jeho stěna je obložena travertinem.

Vstupní část této budovy je zvýrazněna. V patře je nad ní předsunut kvádr směrem k dnešnímu kulturnímu domu posazený na kruhových hladkých pilířích. Tento objekt je v průčelí prolomen terasou a je obložen béžovým kabřincem.

Podobný objekt vybíhá jihozápadně směrem k Jednotě, se kterou se pomyslně urbanisticky spojuje použitím travertinového obložení. „Zlomené dno“ tohoto objektu udává tvar pásu oken prolamujících boční stěny, které mají tvar nepravidelného pětiúhelníku.

Průčelí kina je orientováno také na jihozápad a půdorysně navazuje na předsunuté průčelí výškové budovy. Patro je plošné, prolamováno nepravidelnou skladbou oken. Je zde opět použit béžový kabřinec, až na parter, který je znovu ustoupen, obložen travertinem a má předsunuté pilíře. Tvar kinosálu byl vepsán do kruhovitěho půdorysu. Původní kinosál má skořepinový strop kupolovitěho tvaru s rozpětím 27 m. Vnitřní část kupole je dnes skryta podhledem.⁶⁶

Na severozápadní straně je orientován pavilón spořitelny. Hlavní průčelí je opět opatřeno skleněnou stěnou z boletických panelů. Až na rozdílnou červenou barvu opakuje skladbu skleněných ploch věže. Na této stavbě je béžový kabřinec použit mimo prosklené plochy na severozápadní straně a i na pilířích. Parter je opět ustoupen a obložen travertinem. Zde travertin pokračuje i na obkladech terasy před budovou, která urbanisticky spojuje tuto část s okolím.

Interiér budov je jednoduše rozdělen podle původního záměru výstavby. Ve výškové budově sídlil Městský Národní Výbor, který se do novostavby přestěhoval ze svého působiště na Horním městě, aby byl blíže občanům města. Dnes je zde sídlo Městského úřadu. Interiér spořitelny je upraven pro dnešní potřebu České spořitelny.

⁶⁶ Výstavba kina, *Sonda měsíčník klubu pracujících Vsetín*, č. 10, prosinec 1970, s. 8.

Interiér tehdejšího kina Svět, později přejmenovaného na kino Vatra, je dnes již po modernizaci.

Lidové spotřební družstvo Jednota

Přípravu na novostavbu budovy lidového spotřebního družstva Jednota lze spojit už s asanačním plánem na obnovu města z roku 1971. Ten předpokládal asanaci stávajících budov Jednoty, zejména administrativní budovy situované u Dolního náměstí. To podnítilo dlouhou diskuzi o vybudování nového obchodního domu společně s administrativou v jediném objektu na rohu ulic Sušilova a Svárov, v blízkosti plánované víceúčelové budovy s městským národním výborem. Projekt byl vytvořen architektem Jiřím Adamem z Obchodního projektu Brno v letech 1977 – 1978.⁶⁷ V roce 1978 byla zahájena realizace Pozemními stavbami Vsetín a dokončena byla roku 1983. Na místě vznikající stavby byl celý blok domů, které byly asanovány. Mezi nimi byly i Hlubíkův a Jirákův dům. Budova byla pojata jako velký třípatrový obchodní dům, který výrazně zlepšil občanskou vybavenost v centru města. Předimenzovaná budova měla urbanisticky zapadat do tehdy zamýšlené budovatelské přestavby Vsetína, která ovšem nebyla realizována.

Stavba [33, 34] má nepravidelný půdorys a její forma navazuje na modernismus. Budova administrativy a samotného obchodu je v architektonickém výrazu značně rozlišena. Obchodní dům má podobu těžkého monolitu, který je obložen travertinem a je prolamován okny pouze v místech schodiště a hlavních komunikací. Okna vytvářejí na fasádě řadu horizontál a vertikál. Další členění fasády zajišťují schodiště, která jsou z plochy vysunuta a jsou na oválném půdorysu. Administrativní část vybíhá z hmoty obchodního domu na západě a utváří ji skleněné plochy boletických panelů. Ty tvoří pásy oken, které se střídají s oranžovými tabulemi. Na jejím parteru se nachází jídelna a bufet. Jediné místo, kde se opakuje motiv obchodního domu, je jihozápadní průčelí se schodištěm, které je opět obloženo travertinem a prolamuje jej pouze úzký vertikální pruh oken. Hlavním komunikačním uzlem je pasáž na předělu obchodního domu a administrativní budovy. Průchod zkracuje cestu od nádraží do centra města. Do administrativní budovy se vstupuje přes terasy z pohledového betonu. Urbanisticky je budova spojena s vedlejším objektem hotelu Vsacan, který také používá na fasádě travertinový obklad.

⁶⁷ Archiv COOP Jednota spotřební družstvo ve Vsetíně, projektová dokumentace.

Z pasáže vedou oddělené vstupy do administrativní a obchodní části. Obchod zahrnoval i suterén, kde byla umístěna prodejna a vzorkovna nábytku. V přízemí byla situována prodejna potravin a již zmíněná restaurační zařízení. První podlaží patřilo halové prodejně s průmyslovým zbožím. V druhém patře byla také halová prodejna, ale tentokrát s textilem a odíváním. Třetí etáž byla věnována už jen vedení a administrativě.

V dnešní době už nemá Jednota takový význam a rozsah jako v letech minulých. Proto se administrativní část přesunula do bývalých skladových prostor vyšších pater a celá prosklená administrativní budova slouží finančnímu úřadu.

Poliklinika Vsetín

O nové poliklinice ve Vsetíně se diskutovalo už v sedmdesátých letech. Hlavním problémem bylo umístění nové velké budovy. Na prvním zamýšleném místě stál totiž pavlačový dům. Městský Národní Výbor asanaci nepodpořil, protože otázka bydlení ve městě byla stále aktuální. Proto se město rozhodlo posunout plánovaný objekt mezi tento pavlačový dům a železniční vlečku do Zbrojovky.⁶⁸ První studii polikliniky vypracoval Stavoprojekt Ostrava již v roce 1977, ale realizovaný projekt vznikl až v roce 1981. [35, 36] Ten vypracoval Zdeněk Strnadel z téhož podniku a stejného roku započala i stavba. Plánované dokončení a otevření mělo proběhnout roku 1985. Bohužel tento termín nebylo možno dodržet, tudíž slavnostní otevření nové polikliniky proběhlo až 3. října 1988.⁶⁹

Půdorysnou dispozici určoval omezený prostor. Na severní straně byl pavlačový dům, na východní straně řeka Bečva, na jižní železniční vlečka do Zbrojovky a na západní straně ulice Nemocniční. Stavebníci použili bezprůvlakový montovaný skelet MS-OB se zavěšeným obvodovým pláštěm z keramických velkoplošných panelů.⁷⁰

Poliklinika byla řešena jako podlouhlý hranol, z něhož na východní straně vystupuje o jedno patro nižší křídlo a na západní straně schodiště. Horizontální ztvárnění objektu pomáhá využití průběžných okenních pásů s meziokenními vložkami a plných parapetů. Hlavní severní průčelí je na pravé straně plasticky zvýrazněno předsunutými průběžnými balkóny ve třetím a čtvrtém nadzemním podlaží. Ve druhém patře je použit jednoduchý balkón v jedné okenní ose. V prvním nadzemním podlaží a v přízemí hmota budovy ustoupila směrem dovnitř. Architekt vytvořil průběžný balkón

⁶⁸ SOkA Vsetín: *Kronika města Vsetína*, 1982, s. 59 – 60.

⁶⁹ Milan Babovec, Poliklinika v novém, *Zpravodaj města Vsetína nositele řádu práce*, č. 10, prosinec 1988, s. 9 – 10.

⁷⁰ Archiv nemocnice Vsetín, prováděcí projekt polikliniky Vsetín, Ostrava 1982.

přes celé průčelí prvního patra. Dále je severní průčelí zvýrazněno předsunutým krytým schodištěm. To zajišťuje hlavní vstup do polikliniky. K optickému zvýraznění jednotlivých architektonických prvků pomáhalo střídání světle béžového obkladu a béžového břizolitu se skleněnými tmavohnědými meziokenními vložkami. Budovu obíhal sokl obložený tmavohnědým obkladem. Ten na průčelí zakrývá vyvýšená plošina, která je obezděná a obložená také tmavohnědým obkladem. Dále byly obloženy tmavohnědým obkladem také pilíře již zmíněného schodiště na severním průčelí.

Interiér je rozdělen na 5 podlaží se suterénem. V přízemí bylo umístěno dětské oddělení a část rehabilitačního, které pokračuje do patra prvního. V tom jsou také hlavní vstupní prostory. Ve druhém patře byla oddělení obvodních a interních lékařů, oddělení tuberkulózy a respiračních onemocnění a také rentgenová vyšetřovna. Ve třetím patře byla chirurgie a také rentgen. Ve čtvrtém patře bylo umístěno laboratorní oddělení a odběry, dále kožní oddělení a administrativa budovy. Páté patro bylo stejně jako suterén vyhrazeno technickému zázemí polikliniky.

V hlavní vstupní hale v prvním patře je umístěna mozaika od Ilji Hartingera z roku 1988.

Dnes je původní architektonický ráz zastřen přestavbou z roku 2014, kdy proběhlo zateplení celé budovy. Fasáda byla srovnána do jedné roviny – zmizelo horizontální členění pásů oken a parapetů. Dále byla odbourána část balkónu v prvním podlaží. Všechny ostatní balkóny jsou nyní zvýrazněny cihlově červenou barvou. Obklady architektonických prvků byly nahrazeny fasádou.⁷¹

Kulturní dům

Počátky kultury ve Vsetíně lze spojit s činností kulturního sdružení zaměstnanců Zbrojovky, které vzniklo v roce 1941. Po skončení druhé světové války se klub přejmenoval na Klub „Z“. Členové si svépomocí postavili divadlo v areálu bývalé Thonetovy továrny, které bylo na svou dobu velmi dobře vybaveno. Pojalo až 550 diváků. Poté se ale rozhodlo o zboření tohoto divadla v rámci jeho špatného stavu. Zbouráno bylo v roce 1969. Poté začala pro vsetínské občany takzvaná doba kulturního temna.⁷²

O postavení nového kulturního domu se vedla debata téměř v každé pětiletce. Ale až v sedmé pětiletce bylo konečně přistoupeno k prvním krokům. V roce 1985 byl

⁷¹ [VCH], Polikliniku nově zateplí, 5+2 III 2014, č. 5, 7. 2..

⁷² Pavel Mašláň – Ondřej Němčák, *Zbrojovka a město*, Vsetín 2017, s. 35 – 36.

zadán projekt a začalo se s výkupy pozemků. Projekt vytvořili již známí Jan Kapitán a Jan Nováček v roce 1986.⁷³ Hlavním investorem byl koncernový podnik Zbrojovka, který o nové kulturní zařízení již spoustu let usiloval. Výstavba započala v prosinci roku 1987, ale byla dokončena až po pádu totality na konci roku 1992. [37]

Kulturní dům je postaven na nepravidelném půdorysu. Urbanisticky byl napojen na ulici Svárov, kde přejímá modernistické motivy Jednoty. To zejména na plášti budovy. Je zde opět uplatněn motiv vysunutého schodiště. Třípatrová budova oproti Jednotě a víceúčelové budově tolik nedominovala svou velikostí nad starší okolní výstavbou, protože byla posazena do prohlubně. I když se jedná o různě členitý monoblok, všechna nároží budovy jsou zaoblená.

Hlavní průčelí domu kultury je otočeno směrem na jihovýchod a lze jej spatřit už od náměstí Osvobození. Vstup je řešen nástupní plošinou před průčelím. To je prolomeno skleněnou stěnou s předsunutou atikou s pilíři. Po levé straně je umístěn kamenný reliéf od sochařů Pavla Drdy a Miroslava Machaly. Parter budovy je z větší části řešen pilířovým loubím, které přechází v zatravněnou plochu se vzrostlými stromy. Většina technických vstupů je řešena z již zmiňovaného loubí do suterénu budovy, až na dva vstupy do hlavního sálu. Veškeré vnější stěny jsou obloženy obkladem, který je jemně strukturován ve vertikálních liniích. Většina obkladu má krémovou barvu, jen některá místa, jako jsou schodiště, vstupní prostory a parter, zvýrazňuje kontrastní tmavohnědý obklad.

Prostory interiéru mají až postmoderní ráz. Za zmínku určitě stojí hojná osvětlovací technika rozmanitých tvarů a materiálů. Za prosklenou plochou průčelí se nachází prostorné foyer s ochozem. Přímo ve foyer je situována šatna, bufet a kuřárna. Foyer je zdobeno díly od malíře Ilji Hartingera a keramika I. Jakerlleho.⁷⁴ Z foyer byl přístup do hlavního sálu a jeho ochozu. Také se z něho lze dostat do přednáškového sálu, restaurace a kluboven. Ve druhém podlaží byly umístěny klubovny se zázemím, místnosti pro recitaci, zpěv a taneční soubory.

Na severovýchodní straně je umístěna restaurace DK, která má vstup také z exteriéru. Je zde využita různorodá škála tvarů, barev a materiálů. [38]

⁷³ Archiv MěSTÚ, projektová dokumentace Domu pracujících ROH.

⁷⁴ Karel Ekart – Zdeněk Šlajs, Zahájení výstavby Domu kultury ROH, *Zpravodaj města Vsetína, nositele řádu práce*, č. 11, listopad 1987, s. 3 – 4.

10. Závěr

Tato práce se pokusila nastítnit poválečný urbanistický a architektonický vývoj ve městě Vsetín. Některé vývojové fáze architektury, které prošly ostatními městy, se Vsetínu téměř vyhnuly. Po poválečných dozvucích funkcionalismu v ostatních městech následoval sociální realismus. V tu dobu spadal Vsetín pod tehdejší stavební podniky Gottwaldov. Ty ale byly více soustředěny na budování výstavního města Gottwaldov a Vsetín byl často opomíjen. Město Vsetín se opět dostalo do módního proudu, když byl zařazen pod působnost olomouckého Stavoprojektu.

Stavební rozmach se projevil hlavně výstavbou nových sídlišť pro zaměstnance průmyslových podniků. Byly to spíše rychlé stavební akce, a proto důmyslnější urbanistické členění bylo opomíjeno a původní podoba malého městečka se značně změnila.

Byly sice vytvářeny propracované územní plány, ale většina z nich nebyla ve své podstatě realizována. Proto je architektura města Vsetína roztríštěná a nesourodá.

Odevzdaná bakalářská práce ve svém rozsahu nemůže pojmout všechny detaily zpracovávaného období poválečné architektury města Vsetína. Snaží se alespoň nastítnit vývoj reprezentovaný výběrem nejzajímavějších staveb, které může vsetínská architektura nabídnout.

11. Fondy archivu, stavebního úřadu

SOkA Vsetín

Fondy ONV

Kroniky města Vsetína

Územní, asanační plány

Časopisy – Kulturní zpravodaj města Vsetína, Sonda měsíčník klubu pracujících, Informační zpravodaj města Vsetína, Zpravodaj města Vsetína nositele řádu práce, Nové Valašsko.

Archiv MěSTÚ

Fondy všech uveřejněných staveb

Archiv OŠaK Vsetín

Archiv COOP Spotřební družstvo Jednota ve Vsetíně

Archiv hvězdárny Vsetín

Archiv vsetínské nemocnice a. s.

12. Přehled literatury abecedně

Dalibor Janiš – Radim Vrla, *Vsetín zámek v proměnách času*, Vsetín 2013.

Hana Jabůrková, *Dávám, co mám, ... ale od srdca a rád*, *Valašsko*, č. 2, prosinec 1999, s. 14 – 16.

Jiří Karbas, *České výtvarné umění v architektuře 1945 – 1985*, Praha 1985.

Josef Pechar, *Československá architektura 1945 – 1977*, Praha 1979

Karel Krčmář – Jaroslav Klvač – Václav Hilský, *Vsetín*, Vsetín 1946.

Kimberly Elman Zaregorová, *Utváření socialistické moderny bydlení v Československu v letech 1945 – 1960*, Praha 2015.

Ladislav Baletka – Jana Paštinová, *Historie a současnost podnikání na vsetínsku valašskomeziříčsku a rožnovsku*, Vsetín 2007.

Ladislav Baletka – Ladislav Zapletal, *Okres Vsetín*, Ostrava 1978.

Ladislav Baletka – Zdeněk Šlajs, *Partyzánské město Vsetín nositel řádu práce*, Vsetín 1987.

Marie Benešová, *Česká architektura v proměnách dvou století*, Praha 1984.

Martin Šebesta ed., *Architektura a urbanismus 2. poloviny 20. století*, Ostrava 2002.

Michal Kohout – Stephan Templ – Pavel Zatloukal ed., *Česká republika architektura XX století Morava a Slezsko*, Praha 2005.

Oldřich Ševčík – Ondřej Beneš, *Architektura 60. let*, Praha 2009.

Otakar Nový – Radomíra Valterová – Jaroslav Vebr, *Soudobá architektura ČSSR*, Praha 1980.

Pavel Mašláň – Ondřej Němčák, *Zbrojovka a město*, Vsetín 2017.

Pavel Svozil – Jiří Haas – Miroslav Jedlička et al., *Hvězdárna Vsetín*, Vsetín 2015.

Petr Piskovský – Milan Orság, *Zbrojovka Vsetín padesát let závodu 1937 – 1987*, Vsetín 1986.

Radovan Lipus – David Vávra, *Šumná města (3. kniha)*, Brno 2008.

Rostislav Švácha – Marie Platovská ed., *Dějiny českého výtvarného umění V 1939 – 1958*, Praha 2005.

Vladimír Nekuda – Jan Janák – Stanislav Houzar, *Okres Vsetín Rožnovsko – Valašskomeziříčsko – Vsetínsko*, Vsetín 2002.

Zdeněk Lukeš – Miroslav Řepa, *Architektura 20. století*, Praha 2001.

13. Summary

This thesis try to describe development of postwar architecture in valachian town Vsetín.

Front part of thesis is dedicated in town history and its important historical milestones. Progression of architecture and urbanism up to the end of World War II is outlined here.

The main part of thesis deals with postwar development, its construction and reconstruction. The issue of housing and its insufficiency caused by growing industrialization is adressed here. This middle part is devided into chronological sections within a decade.

Final part of the thesis deals with selected solitary construstions which played important role for development of the socialist society at that times. On the construction described her eis visibly seeing development from late Funcionalism, through reaction to the Brussels style, Brutality, Hi-tech to postmodernism from the 1980s.

14. Seznam obrazové přílohy

1. Ludvík Hilgert, OD Rodinger, 1938. Foto: zdroj
http://www.mestovsetin.cz/assets/Image.ashx?id_org=18676&id_obrazky=10931&datum=11%2F4%2F2008+2%3A30%3A19+PM vyhledáno 20. 6. 2017
2. Rudolf Hlavica – památník Osvobození, 1949. Foto: Ladislav Baletka – Ladislav Zapletal, *Okres Vsetín*, Ostrava 1978.
3. Václav Hlinský – Rudolf Jasenský, Vsetín upravovací plán, 1946. Foto: Ladislav Baletka – Ladislav Zapletal, *Okres Vsetín*, Ostrava 1978.
4. Arnošt Krejza – Antonín Krasický, směrný plán Vsetína- část centra a východu města, 1955. Foto: SOkA Vsetín
5. Jan Kapitán – Jan Nováček, přípravný územní plán Vsetín střed- výřez, 1971. Foto: SOkA Vsetín.
6. Jan Kapitán – Jan Nováček, pohled na hlavní náměstí, 1971. Foto: SOkA Vsetín.
7. Jan Kapitán, budova na ulici Žerotínova, 1973. Foto: fotografie autorky
8. Pohled k ulici Svárov. Foto: fotografie autorky
9. Dům typu V zv. Šumperák na Hrbové, 70. léta. Foto: fotografie autorky
10. Sportoviště Ohrada, 70. léta. Foto: fotografie autorky
11. Zimní stadion Na Lapači, 80. léta. Foto: fotografie autorky
12. Půdorys Hvězdárny, 1953. Foto: archiv Hvězdárny Vsetín
13. Hvězdárna Vsetín, 1953. Foto: fotografie autorky.
14. Ludvík Hilgert, jesle a mateřská školka Kobzáňova, 1953. Foto: Karel Prager, Jesle a mateřská škola ve Vsetíně, *Architektura ČSR XVI*, 1957, s. 316.
15. Ludvík Hilgert, jesle a mateřská školka Kobzáňova, 1953. Foto: fotografie autorky
16. Ludvík Hilgert, jesle a mateřská školka Kobzáňova, 1953. Foto: fotografie autorky
17. Jan Palacký, městské lázně, 1961. Foto: Jiří Čančík, Veřejné městské lázně ve Vsetíně, *Architektura ČSSR XXII*, 1963, s. 489.
18. Jan Palacký, městské lázně, 1961. Foto: Jiří Čančík, Veřejné městské lázně ve Vsetíně, *Architektura ČSSR XXII*, 1963, s. 489.
19. Šebestián Zelina, Průmyslová škola strojnická ve Vsetíně, 1962. Foto: Dušan Živocký, Průmyslová škola strojnická ve Vsetíně, *Architektura ČSSR XXIII*, 1964, s. 645.
20. Šebestián Zelina, Průmyslová škola strojnická ve Vsetíně, 1962. Foto: Dušan Živocký, Průmyslová škola strojnická ve Vsetíně, *Architektura ČSSR XXIII*, 1964, s. 647
21. Jan Kapitán – Jan Nováček, severní pohled Vsacan, 1968. Foto: SOkA Vsetín
22. Jan Kapitán – Jan Nováček, východní pohled Vsacan, 1968. Foto: SOkA Vsetín
23. Jan Kapitán – Jan Nováček, severní pohled Vsacan, 1968. Foto: fotografie autorky

24. Zdeněk Plesník, západní pohled Věžový dům, 1968. Foto: SOkA Vsetín
25. Zdeněk Plesník, Věžový dům, 1968. Foto: SOkA Vsetín
26. Václav Hlinský, projekt hřbitova, 1946. Foto: Václav Hlinský, Projekt městského hřbitova, in: Karel Krčmář – Jaroslav Klvač, *Vsetín*, Vsetín 1946, s. 54.
27. Oldřich Bajgar, kolumbárium hřbitov Vsetín, 1971. Foto: SOkA Vsetín
28. Jiří Kadeřábek, úprava smuteční síně Vsetín severní pohled, 1982. Foto: Archiv MěSTÚ
29. Jiří Kadeřábek – Jaroslav Zbořil, smuteční síň Vsetín, 1977. Foto: fotografie autorky
30. Jan Kapitán – Jan Nováček, víceúčelová budova Svárov projekt, 1974. Foto: Archiv MěSTÚ.
31. Jan Kapitán – Jan Nováček, kino Svět dnes Vatra, 1980. Foto: fotografie autorky
32. Jan Kapitán – Jan Nováček, budova spořitelny víceúčelové budově Svárov. 1979 Foto: fotografie autorky
33. Jiří Adam, budova LSD Jednota západní pohled, 1983 Foto: Archiv spotřebního Coop Jednota
34. Jiří Adam, budova LSD Jednota, 1983 Foto: Ladislav Baletka – Ladislav Zapletal, *Okres Vsetín*, Ostrava 1978.
35. Zdeněk Strnadel, poliklinika Vsetín, 1988. Foto: Archiv nemocnice Vsetín
36. Zdeněk Strnadel, poliklinika Vsetín, 1988. Foto: fotografie autorky
37. Jan Kapitán – Jan Nováček, Kulturní dům, 1992. Foto: fotografie autorky
38. Interiér restaurace DK. Foto: fotografie autorky

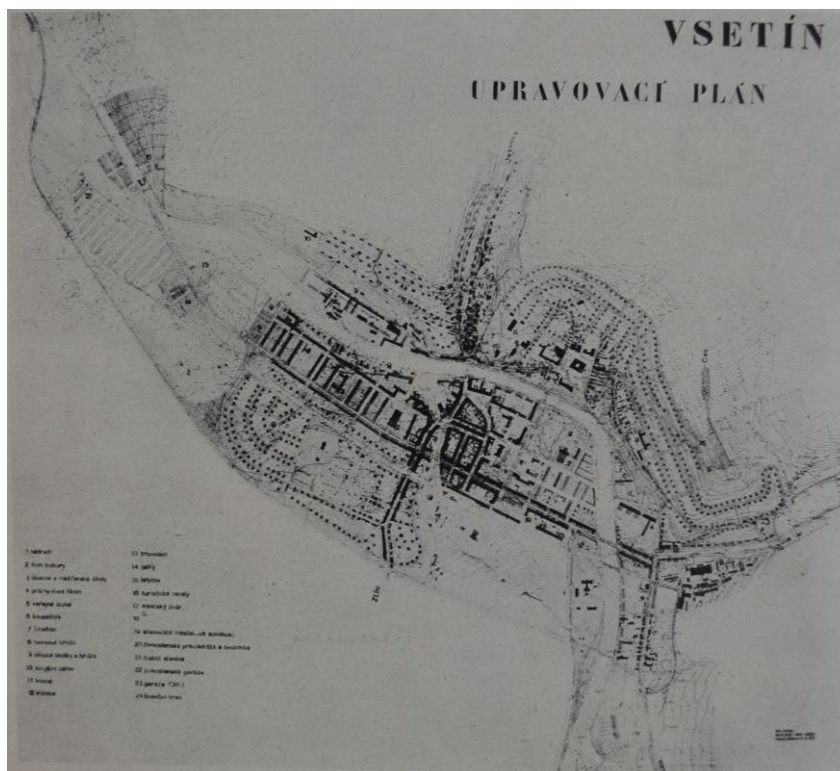
15. Obrazová příloha

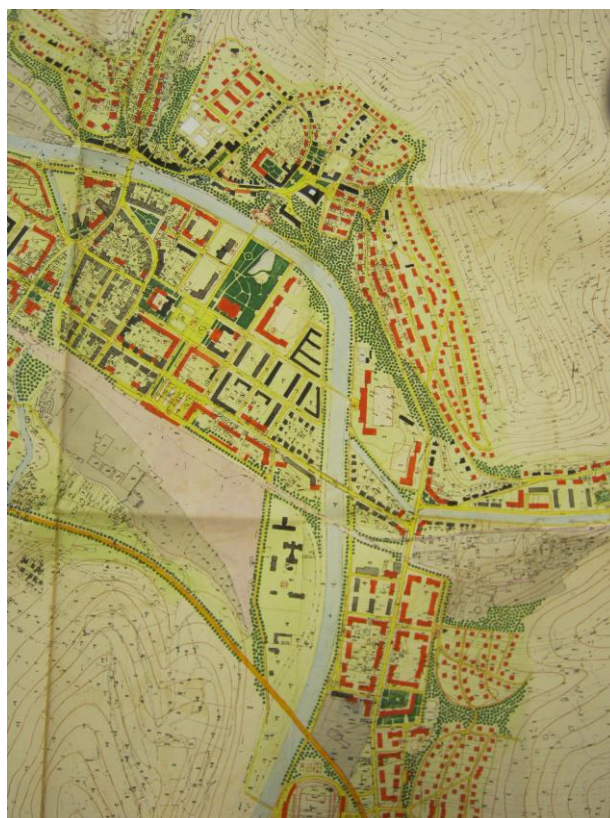
Obrázek 1. Ludvík Hilgert, OD Rodinger, 1938. Foto: zdroj http://www.mestovsetin.cz/assets/Image.ashx?id_org=18676&id_obrazky=10931&datum=11%2F4%2F2008+2%3A30%3A19+PM vyhledáno 20. 6. 2017

Obrázek 2. Rudolf Hlavica – památník Osvobození, 1949. Foto: Ladislav Baletka – Ladislav Zapletal, Okres Vsetín, Ostrava 1978.

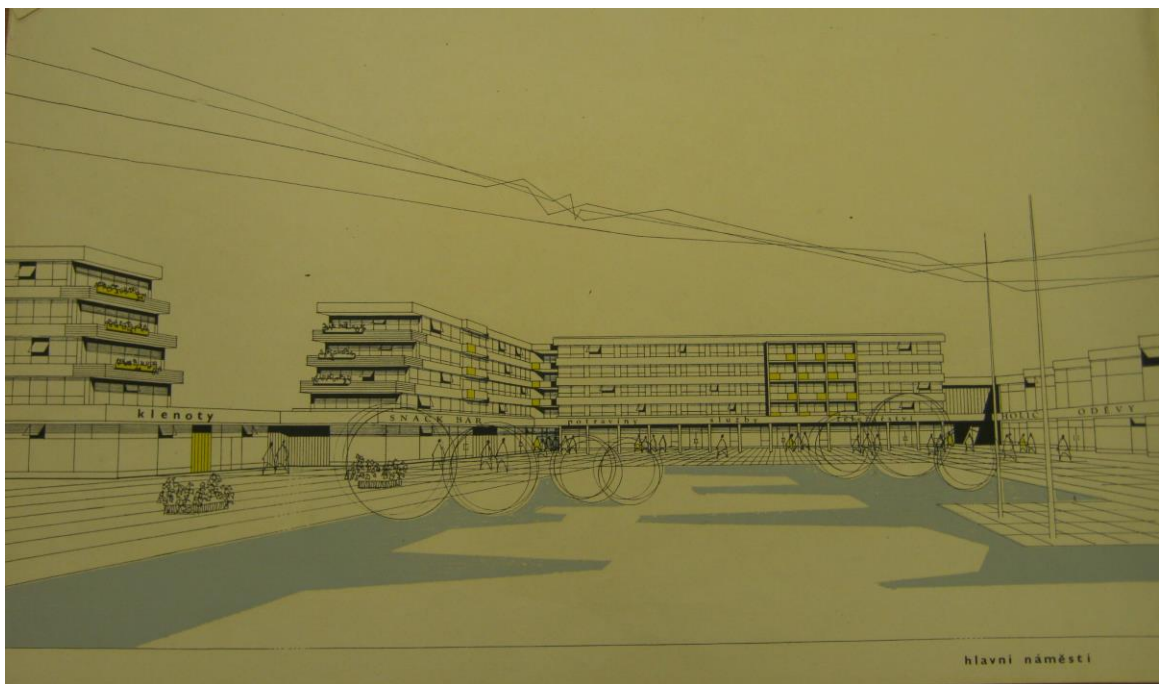
Obrázek 3. Václav Hliský – Rudolf Jasenský, Vsetín upravovací plán, 1946. Foto: Ladislav Baletka – Ladislav Zapletal, Okres Vsetín, Ostrava 1978.

Obrázek 4. Arnošt Krejza – Antonín Krasický, směrný plán Vsetína- část centra a východu města, 1955. Foto: SOkA Vsetín

Obrázek 5. Jan Kapitán – Jan Nováček, přípravný územní plán Vsetín střed- výřez, 1971.
Foto: SOKA Vsetín.

Obrázek 6. Jan Kapitán – Jan Nováček, pohled na hlavní náměstí, 1971. Foto: SOKA Vsetín.

Obrázek 7. Jan Kapitán, budova na ulici Žerotínova, 1973. Foto: fotografie autorky

Obrázek 8. Pohled k ulici Svárov. Foto: fotografie autorky

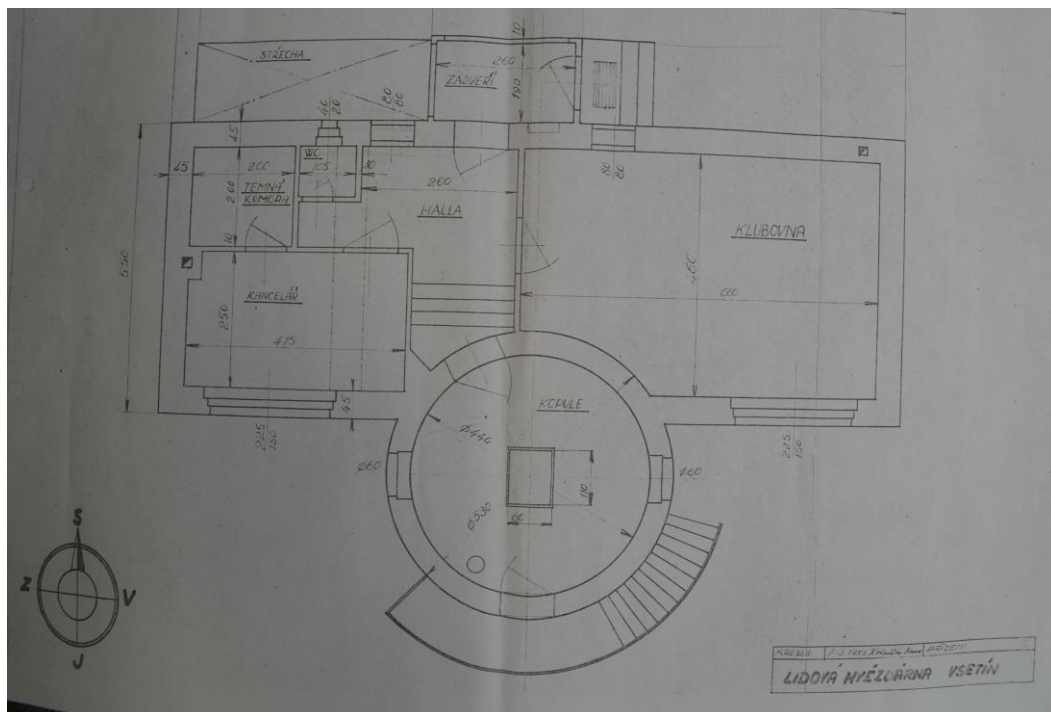
Obrázek 9. Dům typu V zv. Šumperák na Hrbové, 70. léta. Foto: fotografie autorky

Obrázek 10. Sportoviště Ohrada, 70. léta. Foto: fotografie autorky

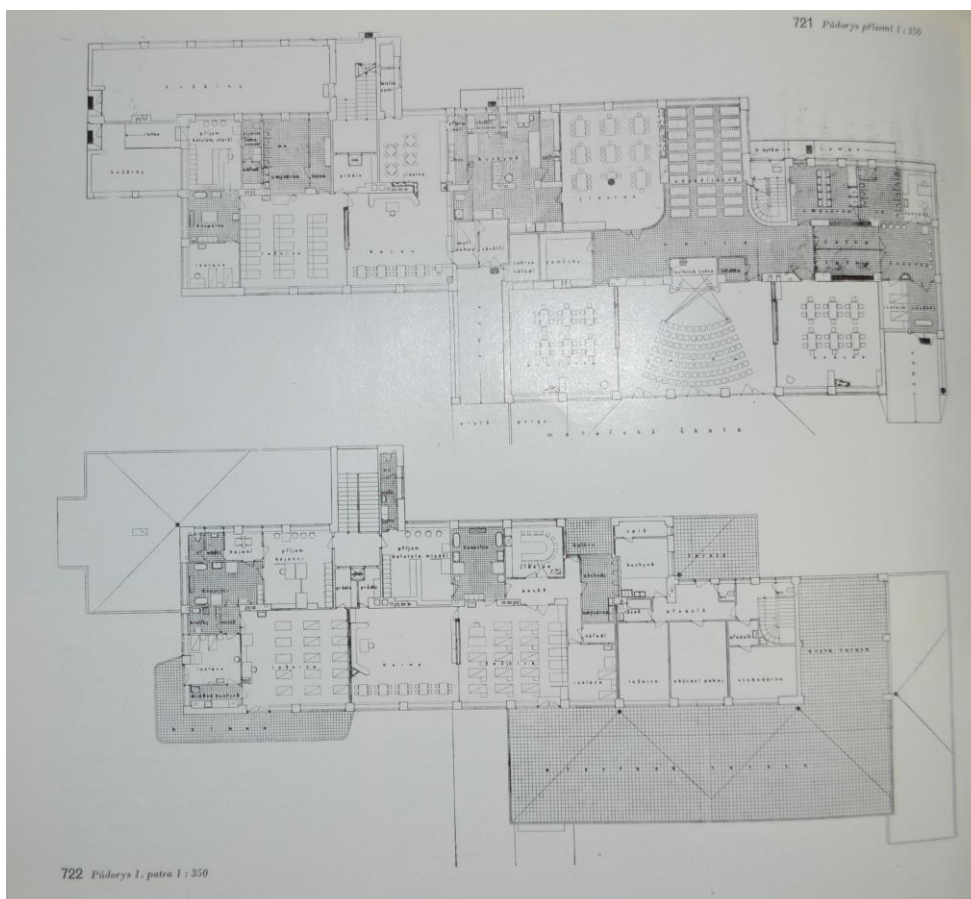
Obrázek 11. Zimní stadion Na Lapači, 80. léta. Foto: fotografie autork

Obrázek 12. Půdorys Hvězdárny, 1953. Foto: archiv Hvězdárny Vsetín

Obrázek 13. Hvězdárna Vsetín, 1953. Foto: fotografie autorky.

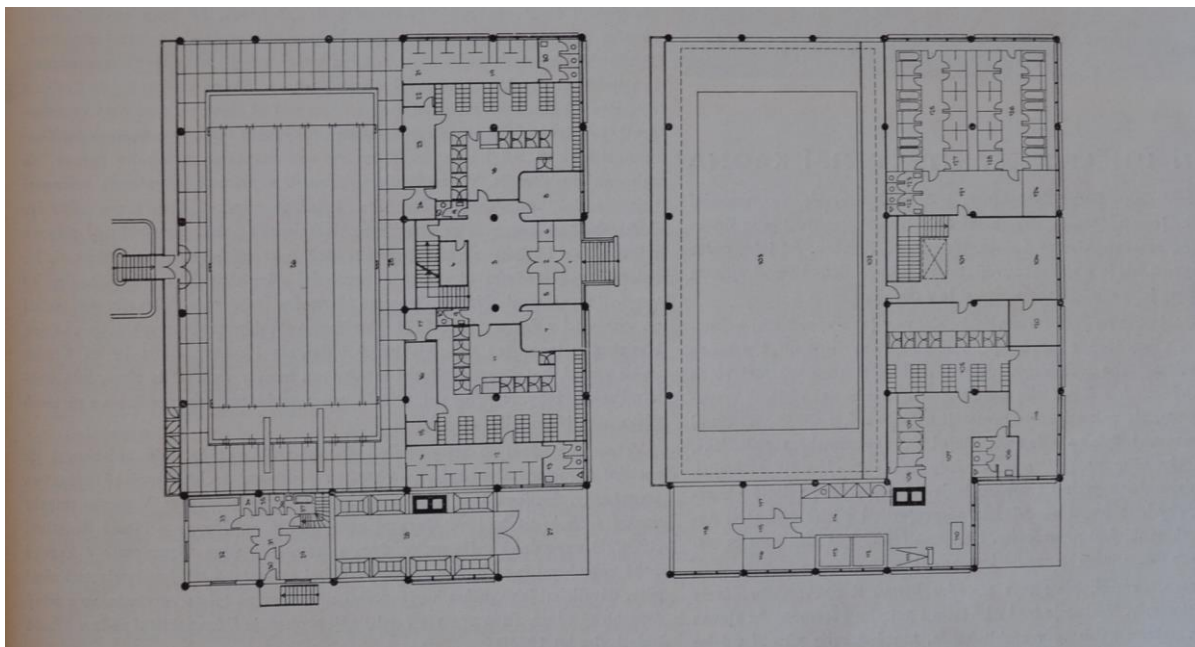
Obrázek 14. Ludvík Hilgert, jesle a mateřská školka Kobzáňova, 1953. Foto: Karel Prager, Jesle a mateřská škola ve Vsetíně, Architektura ČSR XVI, 1957, s. 316.

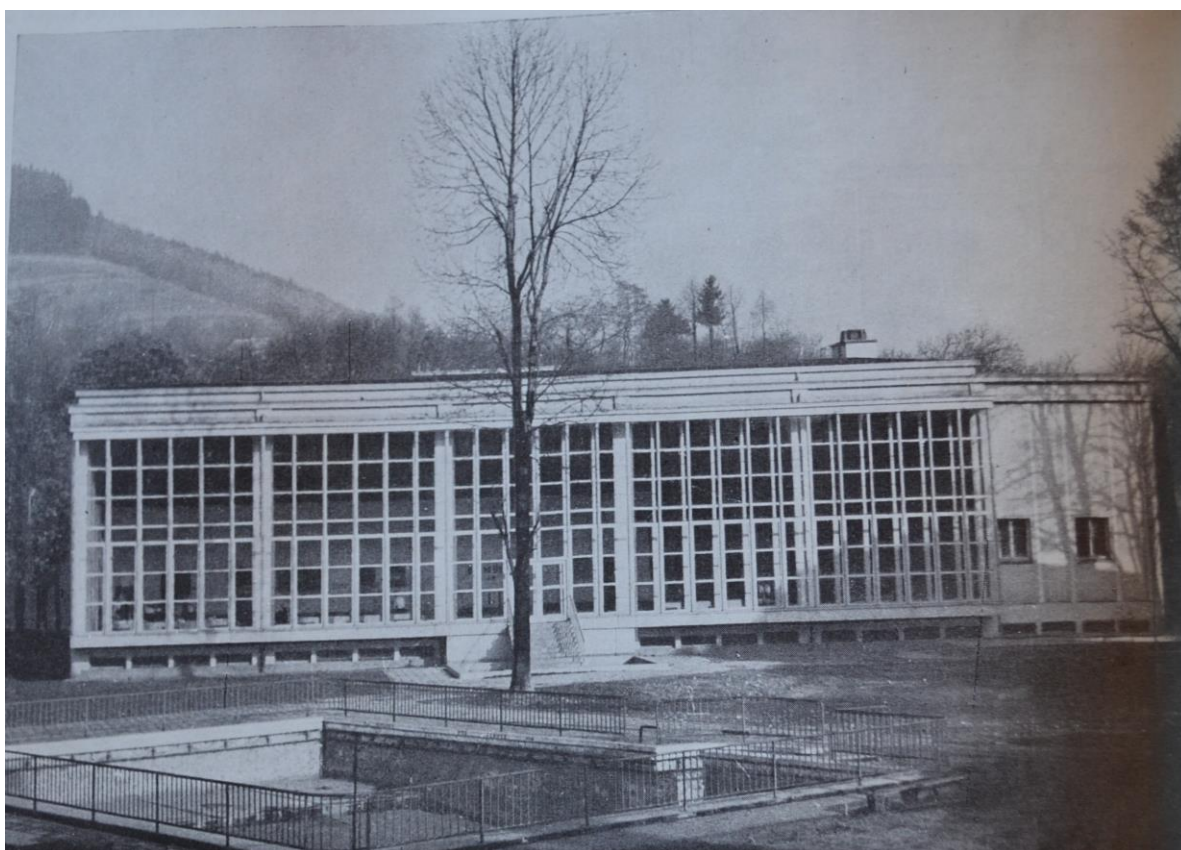
Obrázek 15. Ludvík Hilgert, jesle a mateřská školka Kobzáňova, 1953. Foto: fotografie autorky

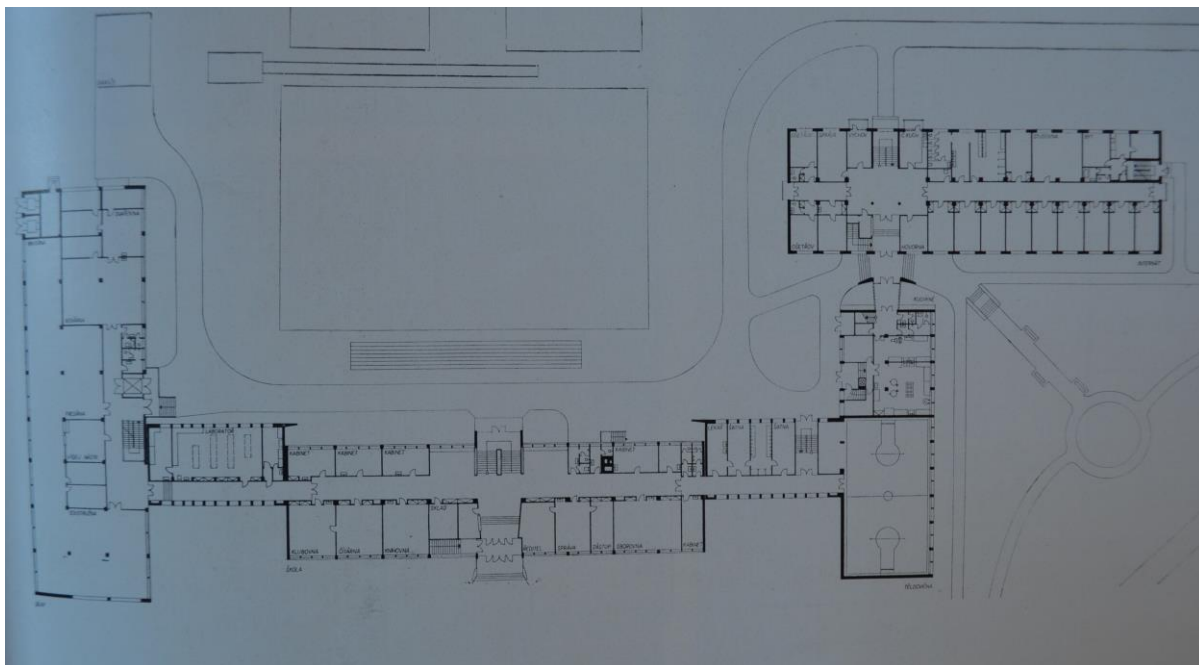
Obrázek 16. Ludvík Hilgert, jesle a mateřská školka Kobzáňova, 1953. Foto: fotografie autorky

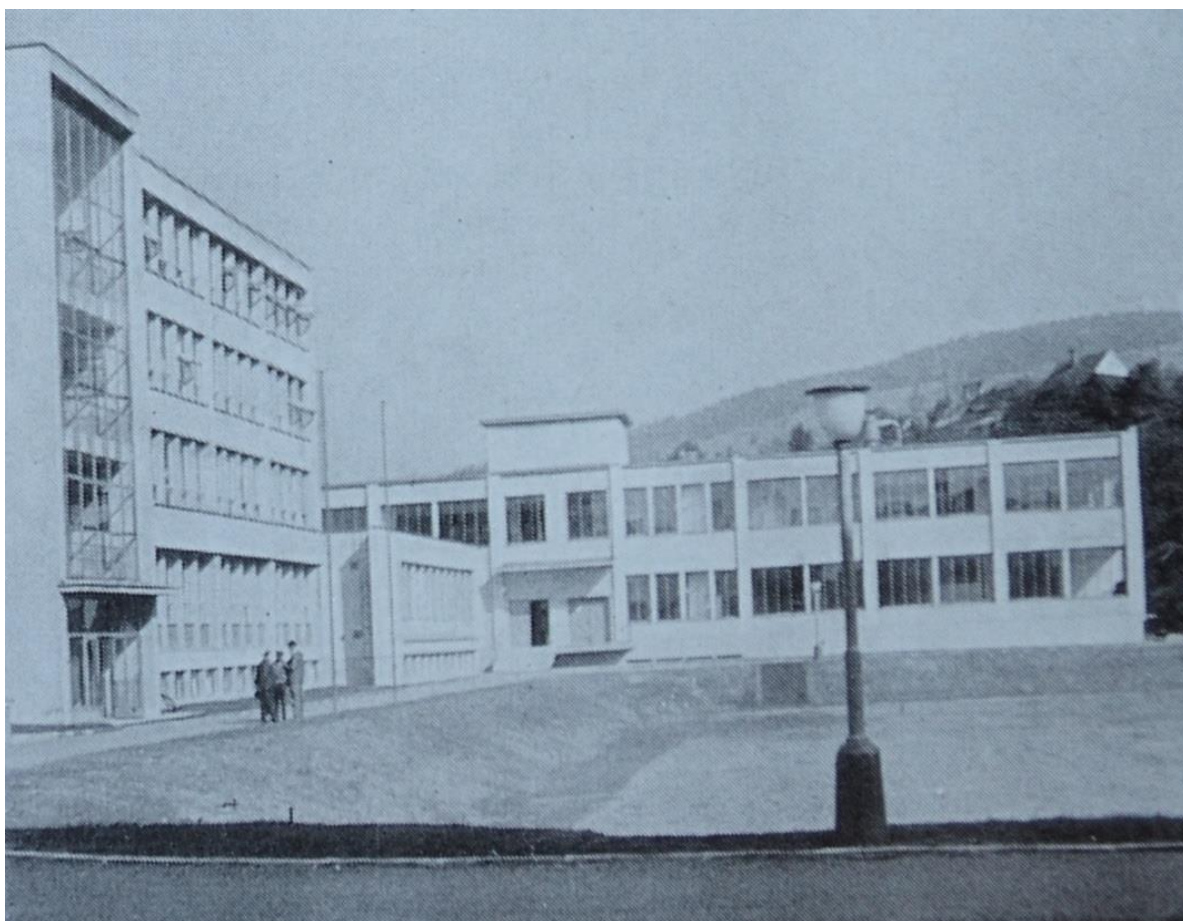
Obrázek 17. Jan Palacký, městské lázně, 1961. Foto: Jiří Čančík, Veřejné městské lázně ve Vsetíně, *Architektura ČSSR XXII*, 1963, s. 489.

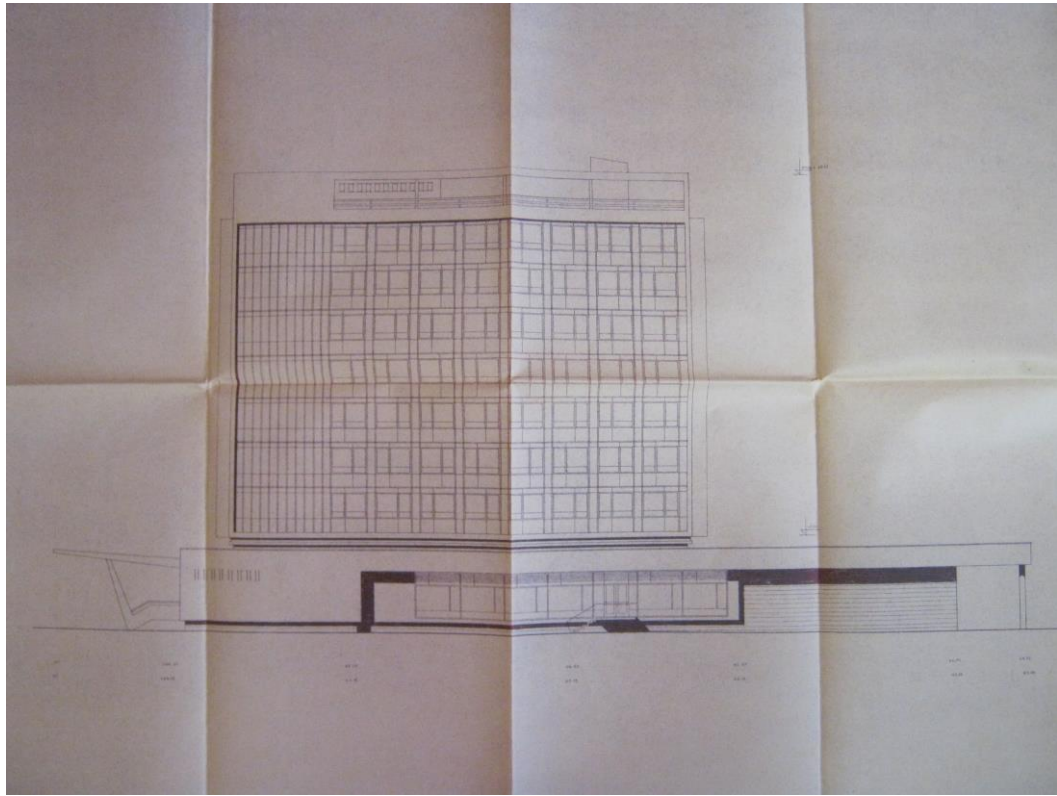
Obrázek 18. Jan Palacký, městské lázně, 1961. Foto: Jiří Čančík, Veřejné městské lázně ve Vsetíně, *Architektura ČSSR XXII*, 1963, s. 489.

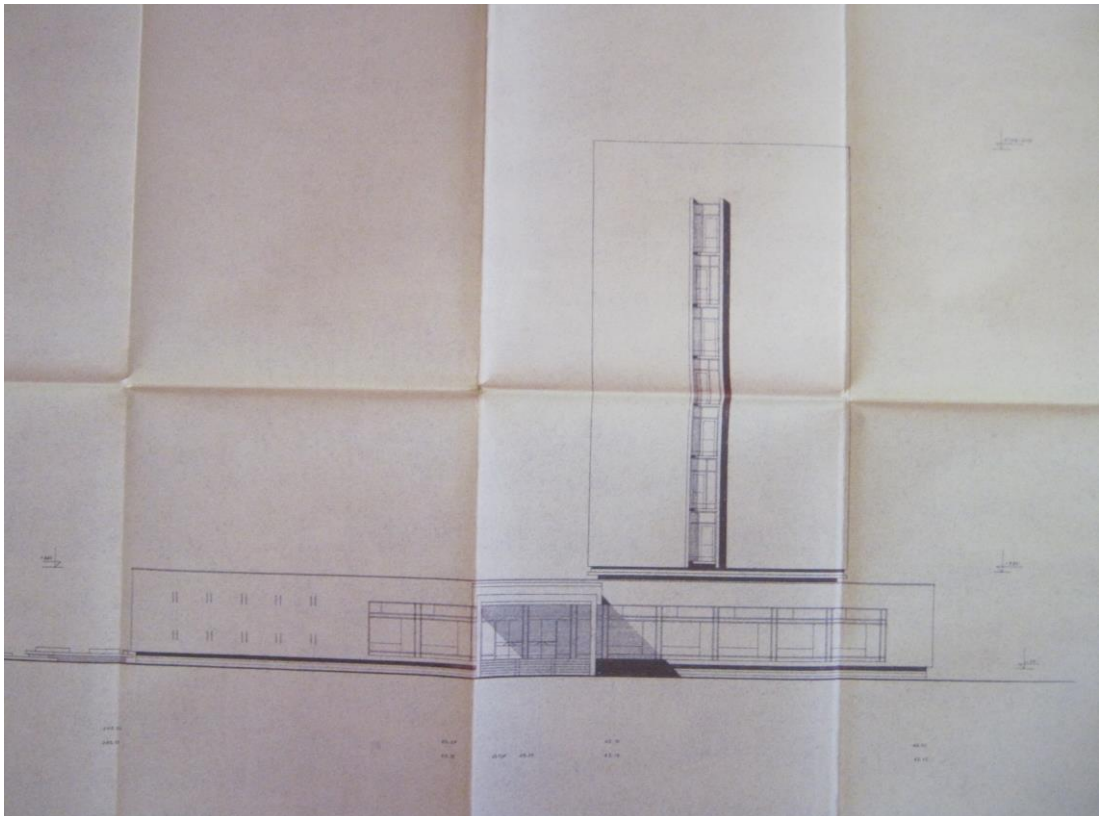
Obrázek 19. Šebestián Zelina, Průmyslová škola strojnická ve Vsetíně, 1962. Foto: Dušan Živočký, Průmyslová škola strojnická ve Vsetíně, Architektura ČSSR XXIII, 1964, s. 645.

Obrázek 20. Šebestián Zelina, Průmyslová škola strojnická ve Vsetíně, 1962. Foto: Dušan Živočký, Průmyslová škola strojnická ve Vsetíně, Architektura ČSSR XXIII, 1964, s. 647

Obrázek 21. Jan Kapitán – Jan Nováček, severní pohled Vsacan, 1968. Foto: SOkA Vsetín

Obrázek 22. Jan Kapitán – Jan Nováček, východní pohled Vsacan, 1968. Foto: SOkA Vsetín

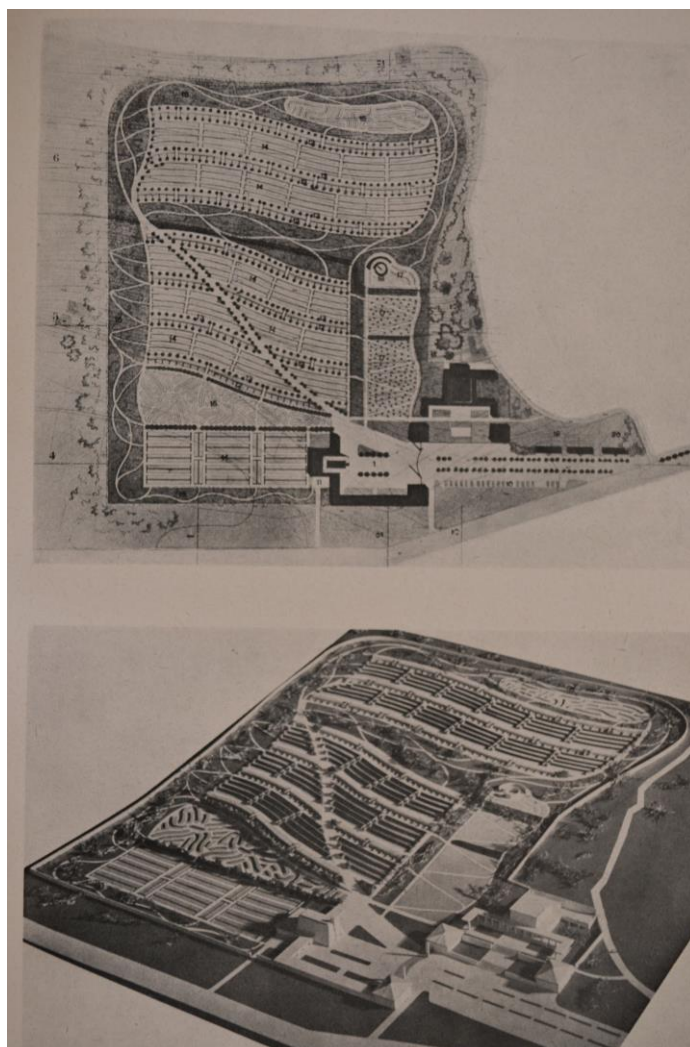
Obrázek 23. Jan Kapitán – Jan Nováček, severní pohled Vřsacn, 1968. Foto: fotografie autorky

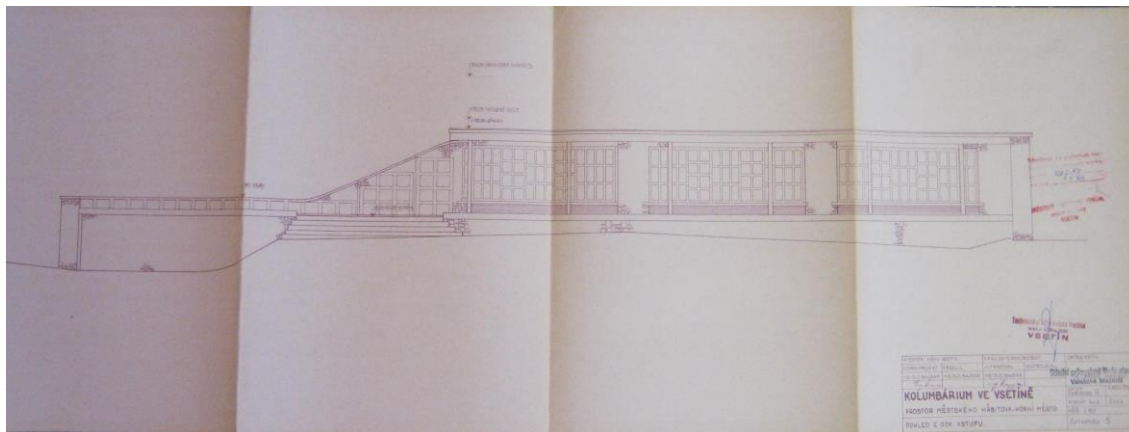
Obrázek 24. Zdeněk Plesník, západní pohled Věžový dům, 1968. Foto: SOKA Vřetín

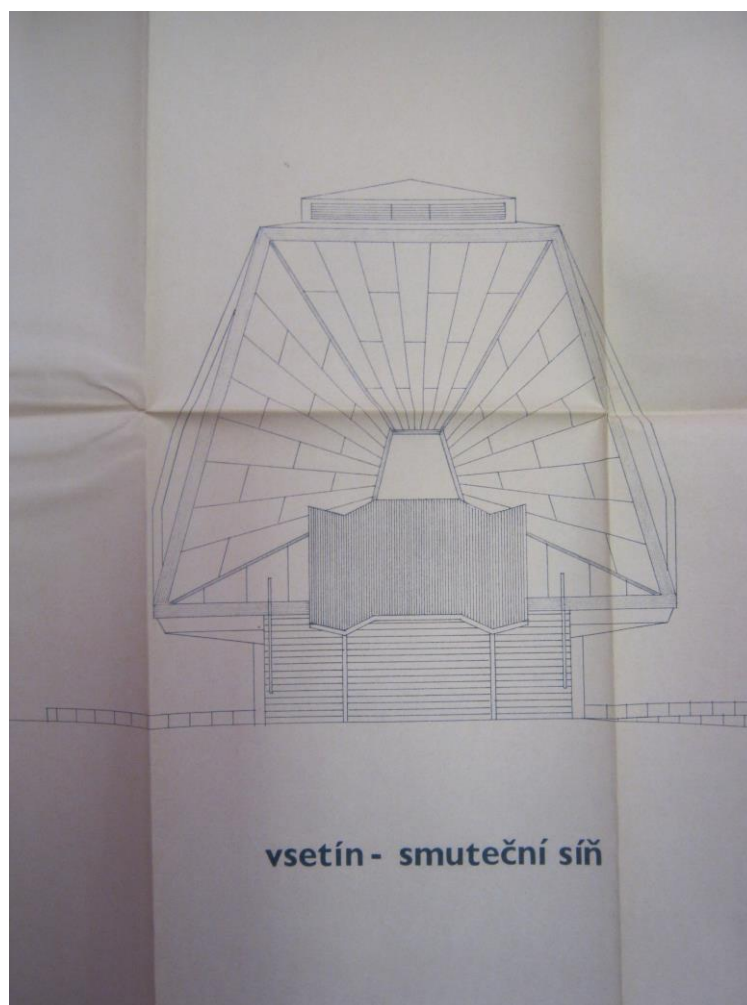
Obrázek 25. Zdeněk Plesník, Věžový dům, 1968. Foto: SOkA Vsetín

Obrázek 26. Václav Hlinský, projekt hřbitova, 1946. Foto: Václav Hlinský, Projekt městského hřbitova, in: Karel Krčmář – Jaroslav Klvač, Vsetín, Vsetín 1946, s. 54.

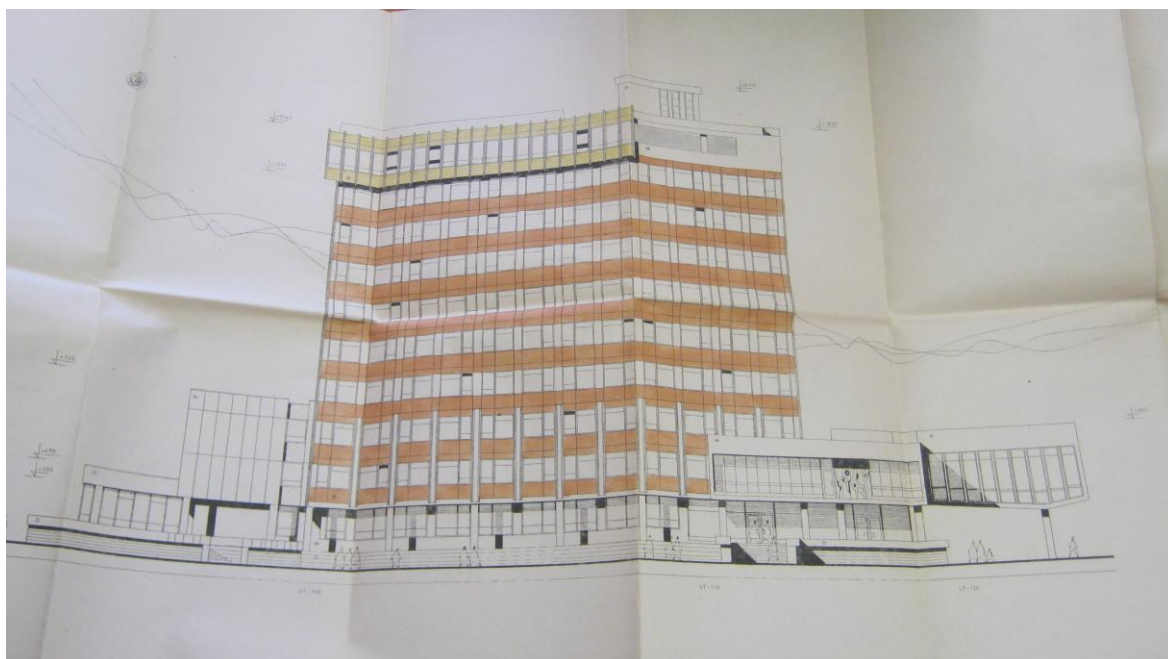
Obrázek 27. Oldřich Bajgar, kolumbárium hřbitov Vsetín, 1971. Foto: SOkA Vsetín

Obrázek 28. Jiří Kadeřábek, úprava smuteční síň Vsetín severní pohled, 1982. Foto: Archiv MĚSTÚ

Obrázek 29. Jiří Kadeřábek – Jaroslav Zbořil, smuteční síň Vsetín, 1977. Foto: fotografie autorky

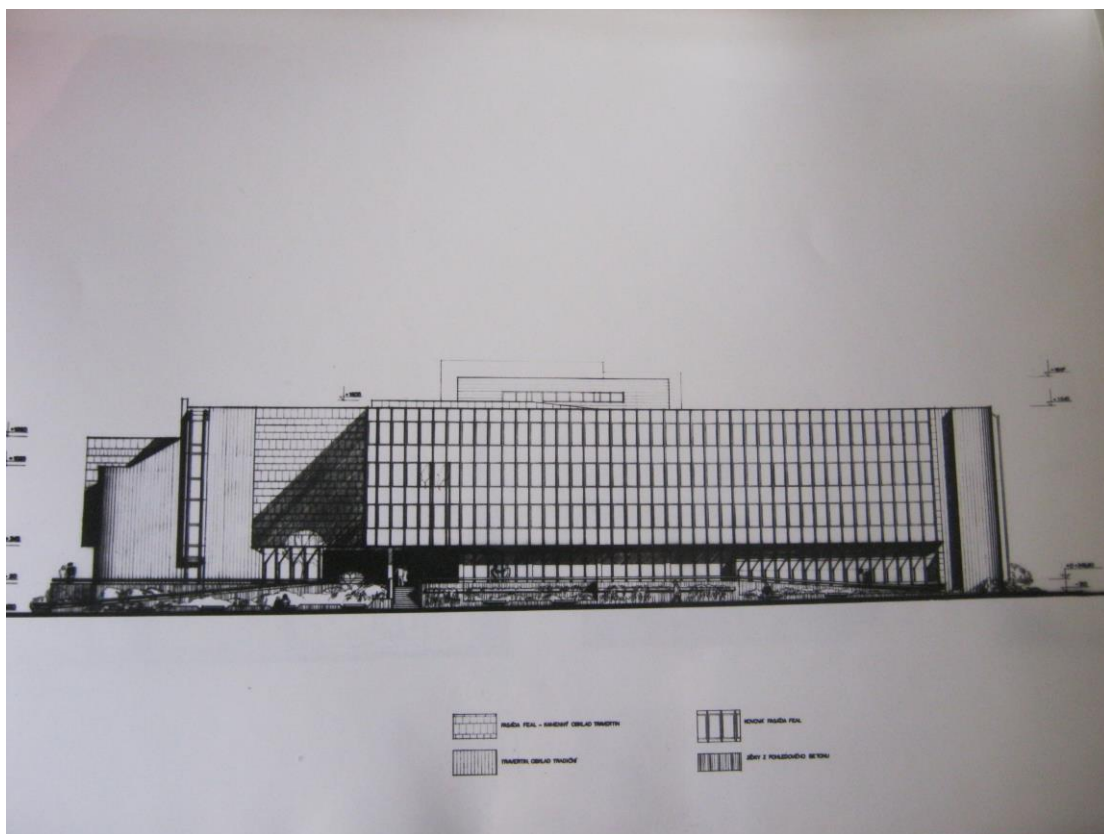
Obrázek 30. Jan Kapitán – Jan Nováček, víceúčelová budova Svárov projekt, 1974. Foto: Archiv MěSTÚ.

Obrázek 31. Jan Kapitán – Jan Nováček, kino Svět dnes Vatra, 1980. Foto: fotografie autorky

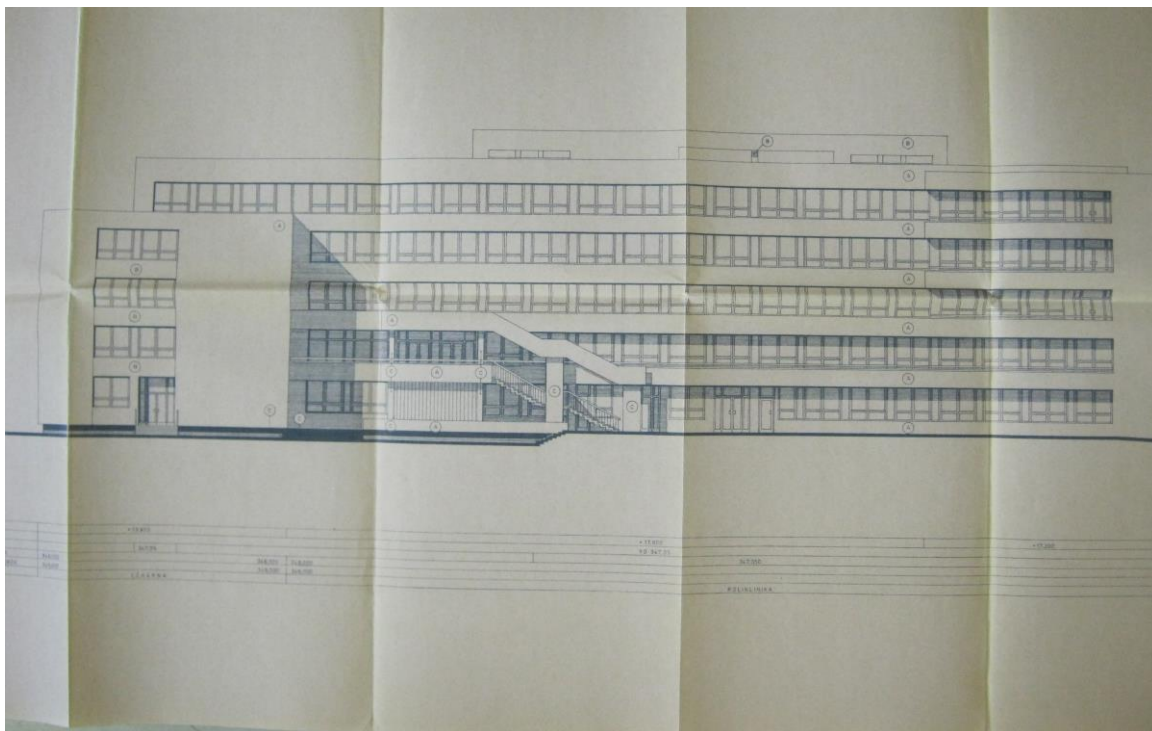
Obrázek 32. Jan Kapitán – Jan Nováček, budova spořitelny víceúčelové budově Svárov. 1979
Foto: fotografie autorky

Obrázek 33. Jiří Adam, budova LSD Jednota západní pohled, 1983 Foto: Archiv spotřebního Coop Jednota

Obrázek 34. Jiří Adam, budova LSD Jednota, 1983 Foto: Ladislav Baletka – Ladislav Zapletal, Okres Vsetín, Ostrava 1978.

Obrázek 35. Zdeněk Strnadel, poliklinika Vsetín, 1988. Foto: Archiv nemocnice Vsetín

Obrázek 36. Zdeněk Strnadel, poliklinika Vsetín, 1988. Foto: fotografie autorky

Obrázek 37. Jan Kapitán – Jan Nováček, Kulturní dům, 1992. Foto: fotografie autorky

Obrázek 38. Interiér restaurace DK. Foto: fotografie autorky